№ 175 ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան . . . . . 10 ռուբ.
Կէս տարին . . . . . 6 ռուբ.
Եռամսեան . . . . . 1 ռուբ.
ԱՌԱՆՁԻՆ ՀԱՄԱՐ
Տարեկան . . . . . 12 ռուբ.
Կէս տարին . . . . . 7 ռուբ.

Բաժանորդագրութիւնը ընդունուում է իւրաքանչիւր ամսի սկզբից, և պիտի վերջանայ անպատճառ յետագայ որևէ ամսի վերջին.

Օգոստոսի մէկից մինչև տարւայ վերջը արժէ 5 ռուբլի.

ԱՌԱՆՁԻՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐ. և ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹ. ՉԻ ԸՆԴՈՒՆԻՒՈՒՄ

Հասարակ փոխարէն համար պէտք է ուղարկել 20 ԿՈՊԷԿ (կարելի է և մարկանոցով) և եթէ հասցէն, տարին որի դիմումները կը մտնեն ԱՆՀՕՏԻՒԱՆՔ.

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ 1916 ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՀՈՐԻԶՈՆ

ՀԱՄԱՐԱԿԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

ԿԻՐԱԿԻ, 7 ՕԳՈՍՏՈՍԻ № 175

ԱՌԱՆՁԻՆ №-Ը ԱՄԵՆ ՏԵՂ. 7 ԿՈՊԷԿ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ԸՆԴՈՒՆԻՒՈՒՄ ԵՆ ՍՄԵՆ ԼԵԶՒՈՎ.—1-ին երեսի վրայ տողին (պետիտ) 15 կոպ., կովկասից դուրս՝ 20 կոպ., 4-րդ երես 10 կոպ., կովկասից դուրս՝ 15 կոպ.

ԱՊԱՌԻԿ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՉԵՆ ԸՆԴՈՒՆԻՒՈՒՄ

Խմբագրութիւնը բաց է 8—2 ժամը, գրասենեակը 8—2 ժ. ցերեկ. և 6—8 ժ. երեկ.

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԽՄԲԱԳՐՒ ՄՕՏ ժ. 2-ից մինչև 3-ը.

Սոլոլակսկի փող., № 6, հեռախօս 15—57.

ՕՐԻԱՅ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱՆՑՔԵՐԸ

Ռուսաց արևմտեան ճակատի հարաւային մասում շարունակւում են ռուսների աջող գործողութիւնները. Նրանք գրաւել են մի շարք բարձունքներ և շարունակում են առաջ անցնել.

Կովկասեան ճակատում Թիւրքերի յարձակումը Վանայ լճի արևմտեան կողմը հեշտութեամբ յետ է մղուած. Գարս-կաստանում Կարս-Փասովի շրջանում տեղի են ունենում ընդհարումներ Թիւրքերի խաշոր ոյժերի հետ.

Ֆրանսիական ճակատում Սոմմայի հիւսիսային կողմը անգլիացիները ուժեղ կրակով յետ են մղել գերմանական արձակումը և նորից առաջ անցել. Վերդենի մոտ յաջող կուիւ յետոյ Ֆրանսիացիները գրաւել են Ֆլեօրի գիւղի այն մասը, ուր դեռ ևս մնում էին գերմանացիները, և առաջ են անցել Տիոմոնի և Ֆլեօրիի միջև.

Իտալական ճակատում տեղի է ունենում Թնդանօթամարտ.

Անդրէաս, Տիգրան և Սարգիս Արիստակէսեան Եղբայրները, նունէ Արիստակէսեան Մելիք-Շահնազարեան, Աննա Արիստակէսեան և Սիմէոն Մկրտչեան Օրդուխանեանները խորը վշտով յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին, որ այսօր, կիրակի, օգոստոսի 7-ին, կը կայանայ

Բժիշկ Արսէն Արիստակէսեան
ԽԱՆԴԱՄԻՐԵԱՆԻ

Թաղումը՝ Գառարագը առաւօտ. ժ. 10½-ին Մաղնու ս. Գէորգ եկեղեցում, յուղարկաւորութիւնը պատարագից յետոյ, եկեղեցուց դէպի Ռուսինեանի գերեզմանատուն. 1—1
1099

ԵՐԿՍԵՌ ԳԻՄՆԱԶԻՈՆ Կ. ԼԻՍԻՑԵԱՆԻ
Տղաների և աղջիկների միատեղ ուսուցում, պետական կլասիկական գիմնազիոնների ծրագրով և իրաւունքներով.
Բացւում է վեցերորդ դասարանը. Վերաքննութիւնները կը սկսուին օգոստոսի 27 ից, նորեկների ընդունելութիւնը՝ միայն այբբենական (առանց քննութեան), I. II, III և IV դասարանները օգոստոսի 31-ին և սեպտեմբերի 1-ին և 2-ին. Ուացած դասարաններում ընդունելութիւն չի լինի.
1060 Սերգէյեան փողոց, սեփ. տ., 20. 5—1

Ն.-Նախիջեւանի եւ Բեսարաբիայի Թեմական Դպրեւոցում ազատ դասեր կան՝ 12 դաս հայոց լեզու աշխարհաբար, 2 դաս կրօն, 6 դաս հայոց եկեղեցական պատմութիւն և 4 դաս աստուածաբանութիւն.
Ցանկացողները պիտի խնդրագրոյց լինին դպրոցիս ս. տեսչին մինչև օգոստոսի 20-ը. Դասագինն է 70 ռ., խնդրատուները պիտի լինին մանագէտ, բարձրագոյն կրթութեան տէր.
Ինդրի հետ պէտք է ներկայացնել և քաղաքական բարեմատութեան վկայական.
1061 3—1 Տեսուչ՝ Ե. ՇԱՀԱԶԻԶ

Թատրոն «Հաւլաբար-Պալաս»
Այսօր, օգոստոսի 7-ին հայ բեմի դերասան. կը ներկայացնեն
ՆՈՐ ԻՆՔՆՈՒՐՈՅՆ ՕՊԵՐԵՏ
ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻՑ
ՈՒՂԼԻՆԻ — ՆՈՒՂԼԻՆԻ
3 գործ., հեղինակ Գ. Երիցեանի.
Ժողովրդական երգեր, պարեր, երգեցիկ խումբ.
Շողի—օր. Աստղիկ ✦ Նահապետ—պ. Վրոյր ✦ Օհան—պ. Թաշճեան ✦ Արշակ—պ. Մամիկոնեան ✦
Լարանուագ երաժշտախումբ ղեկավարութեամբ պ. Հայկ Գառուճեանի.
Սկիզբը ճիշտ ժ. 8½-ին երեկ. ✦ Տեղերի գները 1 ռ. 75 կ. մինչև 50 կ.
1095 1—1

Խմբագրում է
ՊԵՏՐՈԳՐԱԴԻ ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՈՒԹԵԱՆ
„ՁՈՂԵՐ“
Տարեգիրք՝ գրական-գեղարուեստական, գիտական, հասարակական-տնտեսական եւ «Ուսանողական կեանք» բաժիններով. Նիւթեր ընդունում են ուսանողներից և ոչ-ուսանողներից. վերջիններից միմիայն ուսանողական կեանքին վերաբերեալ. Նիւթեր ուղարկել (պատուիրած) հետեւեալ հասցէով՝ Петроградъ, 53-ье почтовое отдѣленіе. П. Караханяну.
1060 4—1

ԲԺԻՇԿ
Մ. Յ. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ
Նախ. օրդ. Մոսկուայի հավալսարանի և Բերլինի համալս. պրոֆեսոր Գոռների ասանանու. Նախկին տարիների նման մայիսի 1 ից կընդունի հիւանդներին, Հաղբատ. Ջրերում՝ Գեստիգորսկում, Դավ. Հանք. Ջրերում՝ Գեստիգորսկում, սեփական տուն, № 6, տելեֆոն № 106.

ԲԺԻՇԿ
Բ. Գ. ՆԱՐԻՄԱՆՈՎ
Վեներական, կաւի, սիֆիլիս և ճնշաց հեռացումներ. Բուժումն «606» և «914» դեղերով. Հիւանդների ընդունելութիւնը ամեն օր, երեկ. ժ. 6-ից մինչև 8-ը. Մի քայլ Լեռնեան փող., № 23, Հեռախօս 16-17. 1020 100—39

ԱՌԵՔՕԱՌԴՐԱԳՈՒՇՈՒՄ
ԲԺԻՇԿ
ՎՌԱՄՇԱՊՈՒՀ ԱՐԻՍՏԱԿԷՍԵԱՆ
ՏԻՐՈՍԵԱՆ
Ներքին և կանանց հիւանդութիւնների, հիւանդներին ընդունում է առաւօտեան ժամը 8-ից մինչև 9-ը, երեկոյեան ժամը 5-ից մինչև 7-ը. Միխայլովսկայա փող., տուն Դրամբեանի.
553 50—15

Տեղափոխելով առաստամեից
ԲԺԻՇԿ
Ա. ՇԱՀԲԱԶԵԱՆԸ
Նախկին ասսիստենտ Բերլինի համալսարանի կլինիկաների,
մասնագէտ կանանց հիւանդութիւնների, մանկաբարձութեան, կանանց միզասեռական օրգանների և նրանց վեներական հիւանդութիւնների, ընդունում է ամենայն օր, երեկ. ժամը 5 մինչև 7. Հասցէ. Верійскій спускъ, № 1, домъ Меликъ-Азарьяна, кв. 19.
524 հեռ. 1—96. 50—30

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱՐԱՆ
ԵՒ ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻԱ
ԿԵՕՆՃԵԱՆ ԱՄՍԻՍՅԱՆՆԵՐԻ
Գլուխ. ասկուց, արծաթից, ֆարֆարից. ատամի հեռ. առանց ցաւի. Արհեստ. ատամներ ոսկուց և պլատինից (առանց քիմքի) և կամուրջից՝ կատարելագործուած մեթոդով.
Ընդուն. 10—2-ը ցեր., 4—7 երեկ., Լերմոնտովսկայա փող. № 1, մուտքը պերեուլկից. 1051 100—11

Այսօր, օգոստոսի 7-ին,
Հայ դրամա-օպերետային դերասանական խումբը կը ներկայացնէ
ԱՐՇԻՆ ՄԱԼ-ԱԼԱՆ
Օպերետ 4 գ., հեղ. Ուլէէր-բէկ Հաջիբէկով.
Սկիզբն է ճիշտ 9 ժ. երեկոյեան.
Տեղերի գները 30 կ. մինչև 1 ռ. 19 կ.
1097 1—1

ԿՈՎԿԱՍԻ ԱԶԳԱԲՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

Գատերազմի անցած երկու տարւայ ընթացքում Կովկասի ազգաբնակութիւնն արդէն շատ հերոսներ է տուել մեր անմոռաց քաջարի բանակի շարքերի համար.

Երախտապարտ պատմութիւնը ընդմիշտ յիշողութիւն կը պահի նրանց ռազմական հերոսութիւնների մասին, աւելի ևս հռչակելով Կովկասի վաղեմի ռազմական փառքը.

Թագաւոր Կայսրը հրամայել է օգոստոսի 15-ին զէնքի կոչել նոր մարտիկների, որպէս զի հարկ եղած զինւորական պատրաստութիւնից յետոյ, երբ հարկաւոր լինի, նրանք մտնեն զօրքի շարքերը և հնարաւորութիւն տան նոր ոյժով վերջնականապէս ընկճել յամառ թշնամուն.

Ինչպէս յայտնի է, Ռուսաստանի բոլոր ներքին նահանգներում II կարգի ռատնիկների կոչը կատարւել է մի քանի անգամ, իսկ Կովկասում նրանք կոչւում են առաջին անգամ.

Այսպիսով երկրի ազգաբնակութեան վիճակւում է բերել նոր զոհեր հայրենիքի բարիքի համար և նրա առջև բացւում է նոր ուղի դէպի փառքը.

Ես հաւատացած եմ, որ զօրքերի շարքը կանչւող բոլոր անձինք պատուով կը կատարեն իրանց պարտքը Ցարի և հայրենիքի առջև, յիշելով իրենց վիճակուած բարձր ծառայութեան մասին, նաև այն մասին, որ ամբողջ ռուս ժողովուրդը սիրով օրհնում է նրանց դէպի նոր ռազմական հերոսութիւն.

Զինւորական պարտքի կատարումը իւրաքանչիւրին հրամայում է անյապաղ գալ այն տեղերը, որոնք նշանակուած են հաւաքման համար. Եւ այն տեղերը, և պահեստի բատալիոնների համար վարժեցման տեղերը գնալու միջոցին պահել իրենց օրինակելի կերպով, ինչպէս վայել է նրանց, ովքեր կոչուած են հայրենիքը պաշտպանելու.

Աշտարակում եմ լիակատար հաւատ, որ Իմ դիմումը բոլոր զինւորական ծառայութեան կոչւողներին՝ կենդանի արձագանգ կը գտնի նրանց սրտերի մէջ, և ես կունենամ հնարաւորութիւն և բաղդ՝ Նորին Կայսերական Մեծութեանը զեկուցելու, որ Կովկասի ազգաբնակութիւնը հիացումով կատարեց իր սրբազան պարտքը Գահի և հայրենիքի առաջ.

Նորին Կայսերական Մեծութեան Փոխարքայ Կովկասում, Գլխաւոր Հրամանատար Կովկասեան բանակի՝

Գնդապետ-ադիւտանտ՝ ՆԻԿՈԼԱՑ

ԱԶԳԵՐԻ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

I

Կցկտուր ու հակասական տեղեկութիւններ միայն բերեց հեռագիրը այն ուշագրաւ խորհրդաժողովի մասին, որ տեղի է ունեցել յունիսի վերջերում Շուէյցարիայի Լօզանի մէջ, ձեււած ազգերի բազմաթիւ ներկայացուցիչներ հաւաքւել են այնտեղ—շուէյցարական չէզոք ու ազատ հողի վրայ—իրենց պահանջները լսելի անելու պատերազմող պետութիւններին և չէզոքների ուշադրութիւնը հրաւիրելու իրենց երկիրների կացութեան վրայ.

Ոմանք դիտել ուին, թէ Գերմանիայի մասը կայ այդ միջազգային խորհրդաժողովի մէջ, ուր չեն եղել հայ, չեխ, խօրուատ, ռումէն պատգամաւորներ, բայց եղել են ֆինն, լեհ, վրացի, եգիպտացի և այլն. Անգամ պարիզեան ծանրալուրջ «Temps»-ը արտադիր է այդպէս մեկնաբանել իրողութիւնը իր մի խմբագրական յօդուածի մէջ. Սակայն միմիայն այն հանգամանքը՝ որ համագումարի նախաձեռնութիւնը պատկանում է Պարիզում հիմնուած «Union des nationalités»-ին և որ մասնակիցների շարքումն են այնպիսի մարդիկ, ինչպէս մշնեցի Որբեկ Կլապարեդ և բելգիկացի Օպլէ—միմիայն այդ հանգամանքը մխում է արդէն «գերմանական ներշնչման» ամեն մի ենթադրութիւն.

Ֆինլանդիայի կողմից մասնակցել է յայտնի ֆինն հայրենասէր Ցիլիակուս, որ վերջին 15 տարւայ ընթացքում, դեռ բարբիկովեան օրերից ի վեր, յաճախ է երևան եկել միջազգային կոնգրեսների մէջ ֆինլանդական դատի տաղանդաւոր պաշտպանի դերում.

Պատգամաւորների մէջ տեսնում ենք և վրացի անիշխանական Ցերեթելիին. Եղել են մասնակցողներ նաև երիտասարդ եգիպտացիների կողմից, որոնք, ինչպէս յայտնի է, լցած են տեսլութեամբ դէպի անգլիական տիրապետութիւնը. Ֆինն ու վրացի պատգամաւորների բերանով էլ խօսել է նոյն ազգայնական տեսլութիւնը դէպի Անգլիայի դաշնակիցը... Այդ հանգամանքն է, անշուշտ, տալիս աւել շատ տեղերում այն ենթադրութեան, թէ Լօզանի համագումարը գերմանական գործակալների մի սադրանք է.

Հայ պատգամաւոր չի եղել ժողովների մէջ. Թէև ժրնեի Թերքը խօսում է ինչ-որ «պրոֆեսոր Միքայէլեանի» մասին. Առաջին ժողովում նախագահը—բելգ Օպլէ, որին դիմաւորում են բուռն օվացիայով—բացման հառի մէջ յայտարարում է, որ «Հայաստանը բացակայ է, բայց Լօզանի հայ գաղութը դրկել է նամակով իր ողջոյնն ու համակրանքը».

Հանդիսաւորապէս տեսել է մի քանի օր և նիստերը եղել են բուռական ոգեւորիչ. Բռնել են մի շարք խնդիրներ, որոնց մէջ՝ անգամ ճերմակ ու սև ցեղերի փոխյարաբերութեան հարցը. Արծարծուել է մանաւանդ «ազգայնութեան սկզբունքը» (Le principe de nationalité), որ ներկայ պատերազմող պետութիւններից մի մասի նշանաբանն է.

Կարծիքները ընդհարուել են, բնականաբար, մի քանի նուրբ ու կընճռոտ հարցերի չուրջը. Այդ չարաբախտ ազգայնութեան սկզբունքն ևս չի միացնում բոլոր ճնշածներին ու գանգատաւորներին. Լեհերը յենւելով այդ սկզբունքի վրայ, պահանջում են իրենց ուսօնամ իրաւունքը Գերմանիայից ու Ռուսաստանից, բայց նոյն լեհերը չարաչար նեղում են Գալիցիայի ռուսիններին, որոնք վաղուց գանգատ ու բողոք են հնչեցնում լեհական բռնակալութեան դէմ. Չեխը, մաղարը գանգատներ ունին գերմանացու, աւստրիացու դէմ, բայց նոյն չեխը, մաղարը որոշ տեղերում ճնշող տարր են հանդիսանում գերմանացիների, ռումէնների ու խօրուատների, Եւ նոյն...

Այդ պատճառով միջազգային համագումարում, վիճաբանութիւնը քաղաքային ու ազգային կերպարանք են ունենում և դժուար է լինում ձեւակերպել այնպիսի բանաձեւեր, որոնք գոհացուցիչ լինին բոլոր պատգամաւորների համար.

Գաստային էր և «ազգութիւնների» այդ վերջին համագումարը. Բայց այդտեղ քաստն ունէր մի նոր ու ծանրակշիռ պատճառ. այն՝ որ պատգամաւորների մի մասը յայտնապէս թեքւում էր դէպի գերման-աւստրիական դինակցութիւնը, միւս մասը դէպի անգլո-ֆրանկո-ռուս դաշնակցութիւնը.

Մի. Վարանդեան

„ՀՈՐԻԶՈՆԻ“ ԹՂԹԱԿԻՑՆԵՐԻՑ

Էջմիածին, 3 օգոստոսի

Այսօր 2-ին տեղ հասաւ երկրից վերսին գաղթող փախստականների մի մասը. Սրանց պատմելով, Մուշի, Վանի, Ղարաքիլիսէի շրջաններում եղած ամբողջ գաղթականութիւնը վերադառնում է.

Ե. Ցակոբեան

Էրզրում, 22 յուլիսի

Էրզրումի և թէ շրջակայ գիւղերի Թիւրքերը բոլորը ազատ ներս ու դուրս են անում քաղաքի պարիսպների դռներով, իսկ հայ մարդկանցից պահանջում են մի օրև է վկայական, որ թոյլ տան այդ դռներով անցնելու.

Ես որպէս տեղիս հիւանդանոցի լիազոր՝ ձիս հեծած մտնում եմ գալի հայ գիւղերը որոնելու որբերն և հիւանդներ, որոնց տեղափոխում եմ Մոսկուայի Հայկական Կոմիտէի էրզրումում բացած հիւանդանոցը և որբանոցը. Շատ գիւղերում բոլորովին ոչ ոք չկայ բառիս բուն նշանակութեամբ. գիւղերն աւերակ են, եղածն էլ քանդում են. տների հատ գերանները սղոցում, տախտակ են պատրաստում. ես աչքովս եմ տեսել քանդելիս.

Էրզրումի Թիւրքերը սայլերով դարձեալ կրում են հայ գիւղերից իրենց համար ձմռան այրելու տթար և փայտեր, դռներ, պատուհանի փեղկեր, երկաթներ, վերջապէս ինչ որ հարմարում է.

Հայերի արտերը հասել են, բայց թոյլ չի տրւում ձմռան պաշարը հաւաքելու. Թիւրքերը շարունակ շուկայում խոտ են ծախում սայլը 25 ռուբլով. դա հայերի խոտն է.

Այս քանի օրս մի հայ աղջիկ, 18 տարեկան, հանել էին Թիւրքը Հասան Ալիի տանից. զանողները աղջկայ եղբայրն ու հօրեղբօր տղան էին, որոնք գաղտնի կերպով փնտրել էին նրան և գտել. Ոստիկանութիւնը այդ տղերանց Զ-ին էլ բռնատրեցին, իսկ Թիւրքը մի օր բռնա նստելուց յետոյ արձակեցին. երկու հայ տղաներն արձակեցին մի հայ սպայի միջամտութեամբ. Ոստիկանութեան առարկութիւնն այս էր. «եթէ հայ աղջիկը իր կամքով չգնար, երբէք Թիւրքը բռնութեամբ չէր առնիլ». Ազատած աղջիկը (անունը Մուլթան) ասում է, որ ուրիշներն ևս կան Թիւրքերի ձեռքին, որոնց անունները գիտէ.

Հայկ Աղայեան

ՆՈՐ ԳԱՂԹԸ

Իրազեկ և արժանահաւատ աղբիւրից մեր ստացած տեղեկութիւնների համեմատ՝ Բաղէշի, Ախլաթի և Մանազկերտի գաղթականութիւնը բոլորովին ապահով կերպով անցած է դէպի Ղարաբիլիսէ. Ժամանակին Մուրադի և Սեպուհի տրամադրութեան տակ դրուած այրերով ժողովուրդը ամբողջովին (կին և երեխայ) հանգիստ կերպով փոխադրուած է մինչև գիկ, 40—45 հոգի, Մուրադի և Սեպուհի հետ առաջնորդել են գաղթականութիւնը և հասել նրանց վրայ.

Մուշի գաղթականութեան մէկ որոշ մասն արդէն հասել է Բաշքէօյ և Բասենի Ղարաքիլիսէ՝ բժ. Արշակ Պողոսեանի, Ամատունու և Սասունու առաջնորդութեամբ. Մնացած մասը Ռուբէնի և ուրիշների հսկողութեան տակ դալիս են ապահով ճանապարհներով.

Անհրաժեշտ են գաղթականութեան անցած ճամբի վրայ նախնական օգնութիւնը հասցնելու համար սայլեր, սննդեղէն և այլն.

Նպատակայարմար պիտի լինէր, որ սասունցի, մուսկանցի և խուփեցի գաղթականները, որոնք լեռնային բնակիչներ են, տեղաւորուէին Կովկասի լեռնային վայրերում.

Ժողովուրդը դժկամակութեամբ է համակերպւել գաղթելու, որովհետև արդէն իսկ սկսած էր իր շինարար գործը, շատ տեղեր սկսած էր բարգաւաճել և ոմանք նախընտրելի էին համարում մնալ իրենց հայրենիքում և վտանգի ենթարկւել, քան թէ վերսին ճանապարհ գաղթականական կեանքին յատուկ դառնութիւնները.

Նկատի առնելով, որ նոր գաղթող ժողովուրդը կազդուրւած և իր բնականոն վիճակն էր գտել արդէն, յոյս ունինք, արիութեամբ պիտի տանի այս նոր փորձութիւնը և շուտով վերադառնալու յոյսը պիտի ամրացնէ նրան.

ՀԱՅԵՐԻ ՎԻՃԱԿԸ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆՈՒՄ

Եղնիկ վարդապետ Երկրաբակեցեանը Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ուղարկել է հետեւեալ հեռագիրը, որի պատճէնն ստացել է Թեմիս առաջնորդ Մեսրոպ եպիսկոպոսը.

«Հարաւային Պարսկաստանի՝

digitised by A.R.A.R.@

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Թիֆլիս, 7 օգոստոսի

ՄԵԼՔԻԿ ԴԻՏԵՆ ԹԷ ԻՆՉ ԵՆ ԿԱՏԵՐՈՒՄ

Հաւատի աղբիւրից մեզ հաղորդում են, որ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի առաջադրութիւնը՝ հեռացնել Վրաստանի և Իմերէթի Թեմական Մեսրոպ եպիսկոպոսին իր պաշտօնից՝ բարձրագոյն իշխանութեան կողմից արդէն հաստատուել է։ Այսպիսով «առաջնորդի փոփոխութեան հարցը»—որ ահա մի քանի ամիս է, զբաղեցնում է Թիֆլիսի հայ հասարակութեան որոշ շրջաններին՝ վերջնականապէս լուծուում է։

Դժբախտաբար մեր ազգային-հասարակական կեանքը դեռ այնպիսի պայմանների մէջ չէ գրած, որ կարողանք նման հարցերի վրայից անտարբերութեամբ անցնել։ Մեր կրթական գործերը, որոշ չափով մեր ազգային ներկայացչութիւնը պաշտօնական հաստատութիւնների առաջ, վերջապէս մեր քաղաքացիական իրաւունքներից մի քանիսը դեռ կղերի տեսչութեան ներքոյ են գտնուում։ Այս ցաւալի դրութիւնը հաբկացրում է մեզ ժամանակ առ ժամանակ քննութեան առնել եկեղեցական-վարչական կեանքում տեղի ունեցող մի շարք երեւոյթներ, որոնք ինքն ըստ ինքեան մեզ համար ոչ մի արժէք չունին, բայց ներկայ պայմաններում որոշ արժէք են ստանում շնորհիւ ազգային-հասարակական կեանքի վրայ ունեցած ազդեցութեան։

Թիֆլիսի առաջնորդ Մեսրոպ եպիսկոպոսին իր պաշտօնից հեռացնելը այդպիսի երեւոյթներից մէկն է։ Ուշագրաւ է նա ոչ միայն վերոյիշեալ տեսակէտից, այլև այն պատճառով, որ բաւական լոյս է սփռում կենտրոնական հոգևոր իշխանութեան մէջ տիրող բարքերի վրայ։

Մեսրոպ եպիսկոպոսը ահա երեք-չորս տարի է, վարում է Թիֆլիսի Թեմական պաշտօնը։ Լաւ է կատարել նա իր պարտականութիւնները Թէ չէ՝ դա մի հարց է, որի մասնակցիկա քննութիւնը մեր այսօրւայ նիւթից դուրս է։ Առայժմ բաւական է ասել, որ նրա գործունէութիւնը մեր եկեղեցական-վարչական կեանքում իշխող թերութիւններից զերծ չէ եղել ի հարկէ, բայց և այնպիսի բնոյթ չէ կրել, որ ընդհանուր դատապարտութեան արժանանար, ինչպէս այդ եղել է հենց վերջին տարիներս էջմիածնի վարիչներից շատերի նկատմամբ։ Ցաւնայն դէպս, որքան մեզ յայտնի է, ի բաց առեալ մի շնչին խմբակ, որ մեր օրերում հրապարակն ազմկում է իր վրայ ուշադրութիւն գրաւելու համար, մեր հասարակութեան շրջաններից ոչ մէկը մինչև հիմա բողոքի ձայն չէ բարձրացրել Մեսրոպ եպիսկոպոսի դէմ։ Ցաւալի է մեզ նաև, որ էջմիածնից էլ մինչև օրս որևէ լուրջ դիտողութիւն չէ եղել Մեսրոպ եպիսկոպոսի գործունէութեան մասին։

Այսպիսի հանգամանքներում հասկանալի է, թէ ինչ տարակուսանք կոպոսի հրաժարեցման լուրը, որ կողմնակի ճանապարհներով Թիֆլիս էր հասել մի քանի ամիս առաջ։ Սկզբում շատերը չէին հաւատում այդ լուրին, ի նկատի ունենալով ոչ միայն հրաժարեցման օրինաւոր պայմանների բացակայութիւնը, այլև ներկայ քաղաքական ժամանակի պահանջները։ Նրանք կարծում էին, թէ էջմիածինն իր բոլոր անտակութիւններով հանդերձ չի վստահանայ այսպիսի պատասխանատու մոմենտում հեռացնել իր պաշտօնից մի մարդու.....

Բայց շուտով հրաժարեցման լուրը հաստատուեց՝ մի նոր հիասթափութիւն բերելով այն մարդկանց համար, որոնք էջմիածնի վարիչների մէջ դեռ որոշ չափի քաղաքական հոտառութիւն էին ենթադրում։

Այս հիասթափութիւնը արդար վրդովմունքի փոխուեց, երբ այդ հրաժարեցման բուն «պատճառներն» էլ հրապարակ եկան։ Թերթերս այնքան անհիմն են, որ մարդու ուղղակի անեկդոտային զարմանք կարող են պատճառել։ Իսկ ով այսպիսի խնդիրներում անեկդոտներից չէ ախորժում, խորին վրդովմունքով պէտք արձանագրէր այն փաստը, որ Մեսրոպ եպիսկոպոսի հրաժարեցման մէջ բացի դիւանական ինտրիգներից և բարձրատիղոս մարդկանց նախանձից ու անձնական հակակրանքից՝ ուրիշ ոչ մի հիմնական պատճառ չկար...

Այս փաստն անհանդուրժելի էր ի հարկէ և նրա դէմ ձայն բարձրացրին մեր հասարակական գործիչներն ու հաստատութիւնները։ Գեռական Դումայի անդամներ, Թիֆլիսի քաղաքագլուխ, ազգային-կուլտուրական հաստատութիւններ իրար անցան, համոզելու համար էջմիածնի վարիչներին, որ նրանց այս քայլը աննպատակայարմար և մինչև անգամ վնասակար է։ Սակայն այդ բոլորն ի զուր անցան, կամ աւելի շուտ մի արդիւնք միայն ունեցան—Նրանք համոզեցին ամենքին, որ էջմիածնում մամուլ, հասարակական կարծիք, ազգային շահեր ոչ մի արժէք չունին, եթէ ընդհանրում են տիրողները մարդկանց ամբիցիայի, նրանց անձնական նկատումների հետ...

Մենք այդ բանը վաղուց գիտէինք։ Մենք գիտէինք, որ Խրիմեանի փոփոխական կուրսը տեղի անտեղի հեգնող էջմիածնի շինականները անձնական ռեժիմի մի կուրս են հիմնել, որ սխալների մէջ յամառելու հաստատականութիւնը վարչական գործունէութեան գերազոյն իմաստութիւնն է համարուում։ Այդ պատճառով էլ երբէք չենք դադարիլ կրկնելու, որ եթէ հնար չկայ մեր ազգային-հասարակական կեանքը էջմիածնի ազդեցութիւնից լիովին ազատագրել՝ պէտք է գոնէ նրա վարիչների ինքնակալական ախորժակները զրաւել։ Սակայն մեր դեկավարող հասարակական շրջանները բարեպաշտ հօտի հնազանդութեամբ շարունակ ոչ միայն լռելեայն տարել են իրենց հովիւների քմահաճոյքները, այլ և տեղի անտեղի մեծարանքներով աւելի ևս ինքնավստահութիւն ներշնչել նրանց։ Սրանից յետոյ էլ ինչու են զարմանում, եթէ էջմիածինը առանց հասարակութեան տրամադրութիւնները հաշիւ առնելու, առաջնորդներ է հեռացնում ու նշանակում, և ընդհանրապէս իր քմահաճոյքների կնիքը դնում մեր բոլոր ազգային-հասարակական գործերի վրայ։

ՀԱՐԱՒԻ ԽԱՂԱՂԱՑՆԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Թեհրան, 25 յուլիսի

Ցամաքային տարածած և ամեն օր նոր հանմամանութիւններ ստացած որոշ լուրերի ազդեցութեան տակ, վերջերս ինչ որ անհանգիստ տրամադրութիւն է տիրում մայրաքաղաքի ազգաբնակութեան մէջ։

Ցայտնի տարբերի կողմից և որոշ նպատակով տարածուած այդ լուրերը, ինչ խօսք, որ պատում են Թիւրք զօրքի յառաջխաղացման շուրջը և Դարաան ու Համադանը Թիւրք զօրքի տիրապետութեան յանձնելով, շեշտում են Թեհրանին սպառնացող մօտալուտ վտանգը։

Ինչպէս որ Թիւրք արշաւազօրքի յառաջացումը հիմնում են Բ. Դրան այն յայտարարութեան վրայ—ի պատասխան պարսից կառավարութեան բողոքին—որով արշաւանքը վերսկսելու էր ծամպանութիւնից յետոյ, այնպէս էլ Թեհրանին սպառնացող վտանգը վերագրում են պարսից կառավարութեան՝ բանակի կազմութեան լուրջ նախապատրաստութեանը։

Թիւններն ունի շատ հեռահար են Բ. Դրան պատասխանին, որ մի տեսակ պատերազմի յայտարարութիւն կարելի է համարել, քան վտանգին, որ եթէ ոչ անսպասելի, բայց յամենայն դէպս շատ վաղաժամ է։

Կառավարութիւնը, յիրաւի, որ ունի տենդային աշխատանքով է զբաղւում բանակի գործով և աշխատում է կարելիին չափ շուտով պատրաստ ունենալ որոշ Թիւ կազմող զօրք։ Այդ աշխատանքի հետ զուգընթաց, ինչպէս տարածած է, կառավարութիւնը մի նախագիծ է առաջարկել ռուս-անգլիական դիպլոմատիային, որը իր հերթին հակա-նախագիծ է յանձնել պարսիկ կառավարութեան։

Կառավարական և դիպլոմատիկ շրջաններում հերքում են նախագիծ-հակա-նախագիծի գոյութիւնը, շեշտելով այն սերտ համերաշխութիւնը, որ գոյութիւն ունի մի կողմից կառավարութեան և միւս կողմից ռուս անգլիական դիպլոմատիայի մէջ։ Մասիկ ապագային Թողնելով ներկայումս զաղանիք համարուող յիշեալ նախագծերի բովանդակութիւնն ու բնոյթը, շեշտենք այժմ համերաշխութեան այն կարևոր դէպքը, որով նախապատրաստել է հարաւի ապահովութեան գործը։

Այդ կայանում է իշխան Զիլլի-Սուլթանին Սպահանի նահանգապետութիւնն յանձնելու մէջ։ Այնքան մեծ վստահութիւն է տիրում Զիլլի-Սուլթանի կարողութեան վրայ, որ ընկալուում ցանկութիւն կար նրան յանձնելու ամբողջ հարաւի ընդհանուր-նահանգապետութիւնը։ Սակայն յետոյ, հին ձևը Թողնելով, Սպահանի նահանգապետութեան կցեցին Եզդի, Քաշանի և մի քանի այլ վայրերի իշխանութիւնը, Թողնելով Ֆարսի նահանգապետութիւնը Ֆարսան-Ֆարսանին, որը համահաւասար վստահութիւն է վայելում կառավարութեան և Ռուս-Անգլիայի կողմից։

Երկուսն էլ արդէն մեկնել են իրենց պաշտօնատեղին, առաջինը թեթև մի զօրախմբով, որ տեղի վրայ ուելի պիտի սաւաքուի, իսկ երկրորդը մօտ 3,000 հոգով, որի մեծամասնութիւնը կազմում են իր անձնական ձիաւորները։

Նրանց վրայ պարտականութիւն է դրուած ոչ միայն հարաւի բազմաթիւ խուովարար խմբերին զսպել, այլև գերմանական տրամադրութիւնը արմատախիլ անել։

Ցայտնի է արդէն, թէ անցեալ տարի գերմանացի եռանդուն ագիտատորների շնորհիւ ինչպիսի ուժեղ տարածում էր սկսել հարաւում. մի շարժում, որ ընդգրկել էր Սպահանից մինչև Շիրազ, Ղումից մինչև Աղանեխանի սահմանները։

Քաղաքական փոփոխութիւնները կերպարանափոխեցին նաև հարաւը, որ կենտրոնին հնազանդ յայտարարեց իրեն և ըստ երևոյթին աշխատեց քաւել մեղքերը։ Այդ միայն ըստ երևոյթին. էապէս հարաւը իր ցեղերի և ազգաբնակութեան ուժեղամասնութեամբ շարունակեց հաւատարիմ մնալ իր նախկին գերմանոֆիլ տրամադրութեան և սաստիկ ընդդիմանալ աշխատանքով սկսեց նախապատրաստութիւններ տեսնել յարմար առթիւ հրապարակ իջնելու համար։ Վերջին դէպքերը նրանց որոշ ժամի համար յարմար այդ առիթը նկատեցին։ Եւ գերմանացի գործակալներ, Գուժէնների և այլոց ղեկավարութեամբ զինուած խմբերը երևան եկան նպատակ ունենալով կուել կառավարութեան և ռուս-անգլիական ոյժերի դէմ։

Կարիք չկայ ասելու, որ բոլոր այդ խմբերը, ներքին կապով շաղկապուած, ոչ մի ջանք չէին խնայում սաստկացնելու իրենց ոյժերը և շարժմանն ընդհանուր բնոյթ տալու։

Այդ ուղղութեամբ ուելի շատ աշխատում էին Նայիբ-Հասէյնն ու բախտաւոր էին նրանց ոյժերը։ Բաւական էր Թէ այս վերջիններին շուտով պիտի միանար բախտաւորական ցեղը և շարժմանը ցանկալի բնոյթ տար։ Այդ մասին այնքան ընդհանուր կարծիք էր տիրում, որ սոսկալի էր Թեհրանում գտնուող բախտաւորի գլխաւոր խնդիրներն լրագիրներում հերքումներ տալ բախտաւորների նախապատրաստութեան և շարժման մասին։

Թէ որքան ազդեցութիւն ունեցան նման հերքումները, կարելի է եզրակացնել հենց Զիլլի-Սուլթանին շտապով Սպահան ուղարկելուց, իսկ Զիլլի-Սուլթանը յայտնի է իրրև երգուեալ հակառակորդ բախտաւորների և նուիրուած ռուս-անգլիական քաղաքականութեան։ Կասկածից դուրս է, որ այդպիսի մի ազդեցիկ անձնաւորութեան ներկայութիւնը Սպահանի նահանգի հանդարտութեան համար զգալի նշանակութիւն ունեցաւ։ Նրան բախտաւորներին չէզոքացնելու նպատակով է կատարուել։ Նայիբ-Հասէյնները ու մեր մարդիկ կարողութիւն չունեին, նաև այդ այն փաստից յետոյ մասնաւորապէս, որ նախ քան Զիլլի-Սուլթանի մայրաքաղաքից մեկնելը, Թէ Նայիբ Հասէյնը և Թէ Սարդար-Սովլէթը առաջարկ-դիմում են արել նրան անձնատուր լինելու մասին։

Որքան էլ կասկածելի լինեն նրանց և այլ գերմանոֆիլ տարրերի նման դիմումները, այնուամենայնիւ այդ դէպքը ցոյց է տալիս, Թէ որքան ուժեղ ազդեցութիւն ունի Զիլլի-Սուլթանը կենտրոնական երկրամասում, որի միահեծան տէրն է եղել մի ժամանակ։ Այդ և բախտաւորների՝ դրութեան հետ հաշուելու հանգամանքը՝ մեծ յոյս են ներշնչում Զիլլի-Սուլթանի զսպիչ միջոցի վրայ և երևան բերում նրա ինքնավստահութիւնը վստանգաւոր այս մոմենտում այդ ծանր պարտականութիւնը վերցնելու համար։

Է լմ.

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(ԳՏՍ. ՀԵՌ. ԳՈՐԾ.)

ԳԵՐ. ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԻ ՕՏԱՐԻՑ

5 օգոստոսի

I

Արեւմտեան ճակատ.—Զօրատարայ Լիպայի ճակատի վրայ, Գոդայրիից արևմուտք, հակառակորդը [illegible] Հակառակորդի գրոհն աջողութիւն չունեցաւ և յետ մղուեց ահագին կորուստներով։ Բիստրիցա Սոլուութինսկայա գետի վրայ մենք գրաւեցինք Լիսեց Ստարին՝ գետի արևմտեան ափին։ Արձելիւզի ուղղութեան վրայ-մեր զօրքերը վերցրին մի շարք բարձունքներ։ Կարոզմեզի ուղղութեան վրայ, մեր զօրամասերը շարունակելով առաջանալ, մօտեցան Կարոզմեզի լեռնանցքներին։

Կովկասեան ճակատ.—Վանայ լճից արևելք շրջանում Թիւրքերի յարձակումը դիւրաւ յետ մղուեց մեր կողմից։ Պարսկաստանում, Կալա—Փասովայի շրջանում ընդհարումներ են տեղի ունենում Թիւրքերի խոշոր ոյժերի հետ։

II

Արեւմտեան եւ Կովկասեան ճակատների վրայ փոփոխութիւն չկայ։

Բալթիկ ծով.—Օգոստոսի 4-ի լոյս գիշերով մեր հիդրո-աէրոպլանների մի խումբ աւագ լեյտենանտ Լիշինի հրամանատարութեամբ աջող թռիչք գործեց՝ Անգերն լճի մօտ թշնամու օդանաւային կայարանի վրայ։ Ըստ երևոյթին, ձգուած ռումբերը մեծ աւերումներ առաջացրին, այրեց մի կայան և օդանաւային կայարանի մասցած տարածութեան վրայ մի քանի հրդեհներ առաջացան։ Մեր օդաչուները դիմաւորեցին կատաղի կրակով՝ պատրոյգներ և շրապնելի ռումբեր արձակող մասնաւոր թնդանօթներից, բայց այդ հանգամանքը չխանգարեց մեր օդաչուներին, որ կատարեն իրենց գրոհը և անվնաս վերադառնան իրենց յենակէտը։

ՅԱՒԱԼԱԿԱՆ ԴԱՏԵՐԱԶՄ

ՍՈՖԻԱ, 5 օգոստոսի.—Արտաքին քննիչ յանձնաժողովի նախագահ սենատոր Կրիվցովը տեղեկացնում է ընդհանրութեան, որ ներկայ յուլիսի 23-ին իբր վկայ քննուած Թիւրքահպատակ Ֆայտաս (?) Տօնագիտանը ցուցմունք է տուել, որ ինքն ականատես է եղել, Թէ ինչպէս Մանագիերտ քաղաքում, Հալի-Համդի-բէկի հրամանատարութեան տակ գտնող Թիւրքերը 120 ռուս զինուոր գերի վերցնելով, նրանց չարչարեցին ու սպանեցին. նրանք գերիներին կարատում էին, բանտերում հերքումներ տալով հերքումներ տալով նախապատրաստութեան և շարժման մասին։

Թէ որքան ազդեցութիւն ունեցան նման հերքումները, կարելի է եզրակացնել հենց Զիլլի-Սուլթանին շտապով Սպահան ուղարկելուց, իսկ Զիլլի-Սուլթանը յայտնի է իրրև երգուեալ հակառակորդ բախտաւորների և նուիրուած ռուս-անգլիական քաղաքականութեան։ Կասկածից դուրս է, որ այդպիսի մի ազդեցիկ անձնաւորութեան ներկայութիւնը Սպահանի նահանգի հանդարտեցնելու համար մեծ նշանակութիւն ունեցաւ։ Նրան բախտաւորներին չէզոքացնելու նպատակով է կատարուել։ Նայիբ-Հասէյնները ու մեր մարդիկ կարողութիւն չունեին, նաև այդ այն փաստից յետոյ մասնաւորապէս, որ նախ քան Զիլլի-Սուլթանի մայրաքաղաքից մեկնելը, Թէ Նայիբ Հասէյնը և Թէ Սարդար-Սովլէթը առաջարկ-դիմում են արել նրան անձնատուր լինելու մասին։

Որքան էլ կասկածելի լինեն նրանց և այլ գերմանոֆիլ տարրերի նման դիմումները, այնուամենայնիւ այդ դէպքը ցոյց է տալիս, Թէ որքան ուժեղ ազդեցութիւն ունի Զիլլի-Սուլթանը կենտրոնական երկրամասում, որի միահեծան տէրն է եղել մի ժամանակ։ Այդ և բախտաւորների՝ դրութեան հետ հաշուելու հանգամանքը՝ մեծ յոյս են ներշնչում Զիլլի-Սուլթանի զսպիչ միջոցի վրայ և երևան բերում նրա ինքնավստահութիւնը վտանգաւոր այս մոմենտում այդ ծանր պարտականութիւնը վերցնելու համար։

Է լմ.

ԱՐԻՄՏՆԵԱՆ ՌԱԶՄԱՐԱՐՔ

ԼՈՆԴՈՆ, 4.—Անգլիական պաշտօնական հաղորդագրութիւն։ Երեկ երեկոյեան, Ֆրանսացիների դէմ Մորնպա առաջխաղացութեան հետ միաժամանակ, մենք Դիլլեմոնից դէպի արևմուտք և հարաւ-արևմուտք առաջ տարանք մեր գծերը և անտառից արևմուտք գրաւեցինք Թշնամու խրամատը՝ 300 եարդ տարածութեան վրայ, որով մօտ 300 եարդ առաջացանք մեր սկզբնական գծերից։ Մոկէ ագարակից արևելք մեր Թնդանօթային կրակով կասեցուց գերմանական գրոհը։ Հիմիից արևմուտք մենք ական պայթեցրինք և գրաւեցինք պայթումից առաջացած փոսը՝ յաղթահարելով Թշնամու անընդհատ դիմադրութիւնը։ Մեր հակառակորդները մի քանի ռումբեր պայթեցրին Լոսից հարաւ՝ առանց մարդկային զոհեր և վնասներ պատճառելու։

ՊԱՐԻԶ, 4 օգոստ.—Երեկոյեան պաշտօնական հաղորդագրութիւն։ Սոմմայի ճակատի վրայ մեր արտիլերիան եռանդուն գործունէութիւն ցոյց տուեց և քանիցս աւերիչ կրակի ենթարկեց Թշնամու ամրութիւնները։ Հետևակազօրքի կռիւներ չեղան։ Երեկոյ ընթացքում Սոմմայից հիւսիս վերցուած չվերաւորուած գերիների թիւն անցնում է 200 իր։ Ճակատի մասցած երկրութեան վրայ սովորական թնդանօթաձգութիւն է։

ԼՈՆԴՈՆ, 4 օգոստ.—Անգլիական հաղորդագրութիւն։ Երեկ երեկոյ և այս առաւօտ գերմանացիները լայն ճակատի վրայ խոշոր ոյժերով մի շարք եռանդուն հակայարձակումներ գործեցին՝ Գոզիերից հիւսիս-արևմուտք մեր խրամատների վրայ։ Գերմանացիների 6 յաջորդական շղթաները յարձակման դիմեցին, սակայն չափազանց մեծ կորուստ կրելով, Թշնամին վերջ ի վերջոյ փախաւ։ Մեր գնդացիրներն ամենասաստիկ կրակով դիմաւորեցին Թշնամու զօրասիներին, որոնց ոչ մի տեղ չաջողուեց Թափանցել մեր գծերի մէջ։ Մենք վերցրինք մօտ 100 եարդ գերմանական խրամատ, վանեցինք հակայարձակումը և գերեցինք մի քանի հոգու։ Մենք ջախջախեցինք մի գերմանական աէրոպլան, որ ընկաւ Գոզիերի մօտ, մեր բանակատեղի սահմաններում։

ՊԱՐԻԶ, 5 օգոստ.—Ցերեկւայ պաշտօնական հաղորդագրութիւն։ Սոմմայից հիւսիս, Բշնամու փորձերը հակայարձակուելու՝ Մորնպայից հարաւ-արևելք մեր նոր դիրքերի վերայ, ջլատուեցին մեր կրակով։ Գերիներ վերցրինք։ Սոմմայից հարաւ մեր զօրամասերը 4 գնդացիր հանեցին Բելլուայից հարաւ գրաւած խրամատներից։ Մասի աջ ափին մենք խոշոր կատաղի կռուից յետոյ գերմանացիներին յետ մղեցինք Ֆլեօրի գիւղի այն մասից, որ տակաւին գտնուում էր նրանց ձեռքում։ Հակառակորդի մի քանի փոքր զօրախմբերը շարունակում են մեզ նոյն գիւղի արևելեան ծայրամասի աւերակների մէջ։ Տիսմոնի և Ֆլեօրիի միջև ևս ֆրանսիացիները նշանակելիօրէն առաջացան՝ գերի վերցնելով 50 զինուոր, 1 սպայ և 1 գնդացիր։ Մնացած ճակատի վրայ գիշերը խաղաղ անցաւ։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՀՌՈՄ, 4 օգոստ.— Հաղորդագրութիւն իտալական գլխաւոր շտաբի։ Իզոնցոի ստորին հոսանքի ճակատի վրայ մեր հրետանին ու իրամատային մարտիկները եռանդով ոմբակոծում էին Թշնամու զօրագծերը։ Մենք վանեցինք Կարսոի վրայ եղած յարձակումն ու գերեցինք 100 հոգի, որոնց մէջ 4 սպայ։ Տոլմինոի շրջանում մեր մարտկոցները ոմբակոծում էին Սանտա—Լուչիա երկաթուղային կայարանը, ուր ստացած զեկուցումների համաձայն, գնացքների երթևեկ էր կատարուում։ Կորդևոլէ ձորի հիւսիսային մասում, Տանեցցա սարահարթի վրայ, Թշնամու մարտկոցներն ուժեղ գործունէութիւն էին ցոյց տալիս, որին մերոնք պատասխանում էին ազդու կրակով։

ԱՆԳԼԻԱ

ԼՈՆԴՈՆ, 4 օգոստ.—Համայնքների պալատն երրորդ ընթերցումով ընդունեց համայնքների պալատի անդամների լիազօրութիւնների երկարաձգման [illegible]

ՀԵՌԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔ

ՏՈԿԻՕ, 4 օգոստ.— Ձժենզեատինում անկարգութիւնները ծաւալուում են. վերջին տեղեկութիւնների համաձայն, չինական զօրամասերը յարձակուում են եապոնական զօրախմբի զօրանոցի վրայ։ Եապոնական զինուորական մինիստրութեան կարգադրութեամբ ուղարկուած օգնական ոյժերը հանդիպեցին զինուած դիմադրութեան չինացի զինուորների կողմից, որոնք արդէն ավրութիւններ են շինել Զբժենցեատինի ճամբի վրայ։ Զրոյցների համաձայն, ոչնչացել են եապոնական հետևակազօրքի երկու յիսնեակ։

ՏՈԿԻՕ, 4 օգոստ.— Զինուորական մինիստրութիւնը հաղորդում է, որ յուլիսի 31-ին Ձժենցզեատինում եապոնական մի զօրախումբ, բաղկացած 20 զինուորից և մի սպայից՝ եապոնացի ոստիկանի ուղեկցութեամբ ուղղուեց դէպի չինական զօրանոցները, պարզելու համար, թէ ինչու չինացի զինուորները սպանել են մի եապոնացու։ Զօրախումբը դիմաւորուեց հրացանային համազարկով, որից սպանուեցին 9 եապոնացի զինուոր, 1 ոստիկան և մի խաղաղ եապոնացի. 6 հոգի, որոնց մէջ և պորուչիկ Մացիսն, վիրաւորուեցին։ Արտաքին գործերի մինիստրութիւնը տեղեկութիւն ստացաւ, որ չինական զօրքերը դուրս են հանուած Ձժենցզեատինից։ Քաղաքում վերահաստատուած է խաղաղութիւնը։ Մամուլը վրդովմունքով քննելով այդ միջադէպը, պնդում է, որ Չինաստանին ներկայացուին այնպիսի պահանջներ, որոնց իրագործումով հնարաւոր լինի ընդմիշտ առաջն առնել նման դէպքերի կրկնութեան հաւանականութեան և անպորրութիւն մտցէր հարաւային Մանջուրիայում և արևելեան Մոնղոլիայում։

ԳԱՂՈՒԹՆԵՐՈՒՄ

ԼՈՆԴՈՆ, 5 օգոստ.—Արևելեան Աֆրիկայում բրիտանական զօրքերի հրամանատար գեներալ Սմիտսը հաղորդում է. Մեր զօրքերն առաջանալով Ուրուգու լեռների կողմից, օգոստոսի 2-ին հասան Մրոկորոյից կիլոսա տանող գլխաւոր ճանապարհների միացման գծին։ Ցաղթահարելով Թշնամու անչնչան դիմադրութիւնը, մեր զօրասիները ներկայումս վերջացրին լեռնոտ բնաւաւոր դժուարին անցքը

...գ ուղղութեան վրայ 25 մղոն տարածութեամբ են հեռու երկաթուղու գլխաւոր մագիստրալից։ Դէպի հարաւ, դեպերալ Վանդենհեյմերը ...ից Մլաղուան և առաջանում է դեպի հիւսիս։ Օգոստոսի 2-ին մեր զօրքերը գրաւեցին Բոգամոլո քաղաքը, որ միաժամանակ ...գնեալ զինուորական կայարան է։ ...գէից 36 մղոն հիւսիս։ Օգոստոսի վերջերին մի ծովային 4 դիւրանց թնդանօթ։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

...տեի, 5 օգոստ.—Գեներալ-ադիւտանտ Բրուսիլովը թոյլատրեց կին ...ոգանալ՝ կազան տեղափոխուած զինուորական։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՀՄԱՆ

...թինի, 4 օգոստ.—Ցունական պատերազմին վարչութիւնն առաջուանից չի ...ուում Գերմանիայի համար, քանզի հնարաւորութիւն չկայ հասցնելու ...քստ պատկանելոյն։

ՄԱՄՈՒԼ

...ենցեալ անգամ առաջ բերինք «Co... M. Mipъ» ամսագրի մէջ տպուած ...Բորդանսկու յօդուածից մի կտոր, նա ծանօթացնում է Գլեխանովի ...կայ պատերազմի վրայ ունեցած ...տեսութիւնների հետ։ Ինչպէս յայտնի է, ...խանովը պաշտպանում է այն գաղ...նքը, որ առաջ սոցիալիստները ...ք է աշակցեն ի չիք դարձնելու ...մանական իմպերիալիզմի աճողու...թիւնները, որոնք մի սարսափելի ...առնալիք են միջազգային սոցիա...մի համար։ Գլեխանովի այս հա...ցքը ռուսական դեմոկրատիայի ...ի մասին,—ասում է պ. Բորդանս...,—պաշտպանուում է այնպիսի հե...ակաւոր սոցիալիստական պարա...ութիւնների կողմից, ինչպիսիք են՝ ...ենդերսէլդը, Բրատիանդը, Ժիւլ-Գէդը ...ուրիները, Էմիլ Վանդերվելդը, ...տական սոցիալիստների տակտի...ին վերաբերող հարցին պատաս...խանելով, յայտնի է հետևեալը.

— Այդ հարցին նախ և առաջ ...պէտք է պատասխանեն մեր ռուս ...արեկամները։ Ինձ յայտնի են այն ...կարգադրութիւնները, որոնց հաս...ին, ուսական տեսակէտից, պար...ութիւնն ունի բարելաւող հե...ևանքների կը հասցնէ, քան յաղ...թութիւնը։

Սակայն դրա դէմ արդէն պա...ասխան արուած է և ոչինչ աւե...ացնել չեմ կարող այն բանին, որ ...այդ առթիւ ասել է, օրինակի հա...մար, իմ հին բարեկամ Գլեխանովը։ ...ես բաւականանում եմ՝ մատնան...լով Ռուսաստանի դերը մեր՝ բոլ...շևիկներիս և մենշևիկ ժամանակ...ներիս վերաբերմամբ։ Ե...թէ Ռուսաստանը պատերազմի դա...ում մեր շարքերում չլիներ, եթէ ...նա չպահէր ուսարտ-գերմանական ...ոյժերի կէսը, իր ճակատում—Բել...գիան վազուց զոյութիւն չէր ունե...նայ, իսկ Ֆրանսիան ենթարկուած ...կը լինէր նոր անդամահատութեան։

Հէդեպական սոցիալիստների լիդեր Բրանտինգ շատ է հետաքրքրուում պատերազմի վերաբերմամբ ռուս սոցիալիստների ունեցած վերաբերմունքով. նա իրազեկ է ամբողջ տարաձայնութիւններին։ Առանձին համակրանքով և համաձայնութեամբ է նա վերաբերուում Գլեխանովի բռնած դիրքին։ Ակսելրոդի, Մարտովի և Մարտինովի խմբական ընտրողական (էկլեկտիկ) հայացքները առաջ են բերում նրանում, ինչպէս ...ուրոպական քաղաքականութեան մէջ, իր գործնական անորոշութեամբ տարակուսելի զգացմունք։ Ոչ քաղաքիւ կողմակիցների պարտականութիւնը» Բրանտինգի մէջ միայն նշանակող ժիտ է առաջացնում։

Վերին աստիճանի հետաքրքիր է ներկայումս ֆրանսիական մինիստրական կաբինետի կազմի մէջ մը...ած Ժիւլ Գէդի հայացքը «խաղաղութիւն առանց անեքսիայի» տեսութեան մասին։

Գէդը կողմակից է խաղաղութիւն առանց անեքսիայի, այսինքն վերականգնուելու այն եւրոպական վիճակի, որ կար մինչև պատերազմ և դեռ ուելի առաջ։

«Անհրաժեշտ է վերադարձնել Ֆրանսիային Էլզաս-Լոռաբինգիան, Դանիային՝ Շլեզվիգ-Հոլշտէյնը, Իտալիային՝ Տրիենտը և Տրիէստը, վերականգնել Բելգիան և Սերբիան և տանդեմ մի մեծացեալ Լեհաստան՝ նրա պատառ-պատառ արուած երեք մասերից»։

Մեծ թափով է Գէդը յարձակուում գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայի այն մասի վրայ, որը ոչ մի վճռական գործողութիւնների չդիմելով կայզեր դէմ, կամենում էր միւս երկիրների բանուորների շրջանում շարժում առաջ բերել, յոգուտ այսպէս ասած «խաղաղութիւն առանց անեքսիաների»։ Ինչպէս երևում է, Գէդը ակնարկում էր Ցիմերուալդին։ «Եթէ որ ես կայսրը լինէի — ասել է նա — ամենքերպ կը խրախուսէի այդ պրոպագանդը։ Ներկայ պայմաններում նա կարող է միայն մի հետևանքի հասցնել, չփոթ առաջ բերել բանուորական դեմոկրատիայի մաքերի և զգացմունքների մէջ և ուժեղացնել գերմանական իմպերիալիզմի պատերազմական կարողութիւնը։ Այժմ կայացած խաղաղութիւնը կը լինի գերմանական խաղաղութիւն, այսինքն դաւադրութիւն ընդդէմ ժողովուրդների ազատութեան։ Ներքին քաղաքականութեան շրջանում քաղաքականօրէն անզօր գերմանական պրոլետարիատը չէր կարող ազդել խաղաղութեան դաշինքի պայմանների վրայ։ Գերմանական կառավարութիւնը յաղթական արքեցողութեամբ կը խեղդէր թոյլ ընդդիմադիր փորձերը և կամրացնէր ռէակցիան Եւրոպայում»։

Ռուսաստանում, որը ես միշտ սիրել եմ յանձին իմ ռուս ընկերների, ուրախութեամբ տեսնում եմ անգլիական և ֆրանսիական դեմոկրատիայի հետ ունեցած զգացմունքի բարերար հետևանքները։ Ես տեսնում եմ, որ ձեր երկիրը, ասել է Գէդը իր խօսակից Իորդանսկուն, ուզում է կոխում բարենորոգման շրջանը և այդ ուելի կատարեալ կը լինի, որքան ուելի լայն և եռանդուն մասնակցութիւն ցոյց կը տան աշխատաւոր մասսաները երկրի պաշտպանութեան գործում։ Ես ողջունում եմ բանուորների մուտքը պատերազմական-արդիւնաբերական կոմիտէների մէջ, իբրև առաջին քայլը եղբայրական միութեան ուսական, անգլիական և ֆրանսիական պրոլետարիատի այն ծանր գործի համար, որ զօրով կապեց մեր վիզը Գերմանիան և ես հաւատացած եմ, որ պատերազմի դադարում ամրացած մեր դաշնակցութիւնը կը բերէ մեծ և գեղեցիկ պտուղներ խաղաղութեան շրջանում։

ՎՐԱՑԻ «ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐՆԵՐԻ» ԼՈԳԻԿԱՆ

Բժ. Դոմարքիսի յօդուածի առիթիւ.)

Շատ տարօրինակ մտածելակերպ ունին մեր հարևան վրացիներից ոմանք. նրանց կարծիքով, եթէ մէկը խօսում է մի որևէ ազգի լեզուով, նշանակում է նոյն ազգին է պատկանում։

Բագուում ապրում են հրէաներ, որոնց թիւը, ինչպէս ասում են, 30 հազարից անցնում է։ Այդ հրէաները, հասարակ թէ բոլորը, ռուսախօս են. նշանակում է ըստ վրացի «հայրենասէր»-ների զրոյցի հրէաներ չեն, այլ ռուսներ, մոլախական ռուսներ։

Բայց ռուս կառավարութիւնը, որը միևնոյն ժամանակ ռուս ազգի ներկայացուցիչն է և նրա իրաւունքների պաշտպանը, այլ կարծիք ունի։ Նա (կառավարութիւնը) գտնում է, որ այդ ռուսախօս հրէաները ռուսներ չեն, այլ ազգով հրէաներ, եբրայեցիներ են, և չնորհիւ այդ վերաբերմունքի՝ Բագուի հրէաները այսօր ունին մանկական պարտէզ, որտեղ երեխաները սովորում են հրէական լեզուն և առաջիկայ սեպտեմբերից էլ կունենան հրէական դիմազիա։

Հետաքրքիր է իմանալ վրացի «հայրենասէր»-ների կարծիքը կառավարութեան այս վերաբերմունքի մասին։

Լ. Գրիգորեան

ՖԵԼԻԵՏՕՆ

ՎԵՐՆԱԳԻՐԸ ԴՈՒՔ ԴՐԷՔ*)

Գոնէ հիմա ուսուցիչները հագնում են եւրոպական տարազ և սովորական մարդկանց նման լինում են ամուրի, պսակած և երեխաների տէր։ Իմ կազմած հաշուով ամուրի ուսուցիչը տարեկան կունենայ հետևեալ ամենահրամայական ծախսերը.

Հագնիկ	28 ռ.
Հագնիկի կարկատան	6 ռ.
Հագնիկի մազ 4 հատ	2 ռ.
Կրկնակոշիկ	5 ռ.
Գուլպայ 6 զ.	5 ռ.
Մի ձեռք շոր	80 ռ.
Մի շալուար ևս	20 ռ.
Բաճկոն	2 ռ.
Սպիտակեղէն (2 ձեռք)	12 ռ.
Թաշկինակ 3—4 հատ	1 ռ.
Սաւան 2 հատ	6 ռ.
Բարձի երես 2 հատ	1 ռ.
Երեսսրբիչ 2 հատ	1 ռ.
Վերարկու—մի տարուայ ծախսը (80 ռ. վերարկուն կարելի է չորս տարի հագնել).	20 ռ.
Գլխարկ	10 ռ.
Օձիք 5 հատ	4 ռ.
Կուրծք 2 հատ	2 ռ. 50 կ.
Մանժետ 2 զոյգ	2 ռ. 40 կ.
Գալուստիկ 2 հատ	3 ռ.
Լուացքի, սպիտակեղէնի, սաւանի, երեսսրբիչի և այլն, շաբաթական 65 կ., տարեկան	33 ռ. 80 կ.
Լուացք օձիքի, կուրծքի և մանժետի, տարեկան	15 ռ. 34 կ.
Զեռքի տպագրութիւն	3 ռ. 60 կ.
Վարսավիրի	6 ռ.
Բանիս	6 ռ.
Բնակարան	120 ռ.
Վառելիք	40 ռ.
Նաւթ	24 ռ.
Լուցկի	2 ռ.
Սեռնդ	365 ռ.
(Եթէ տարին նահանջ է, 366 ռ.)	
Ընդամենը	826 ռ. 64 կ.

Ես հաշուում եմ այսօրուայ գներով, ամենքիս համար պարզ է, որ հետզհետէ դրանք աւելի կը բարձրանան։

Դէհ, հիմա տեսէք, թէ ինչ բաներ չեմ հաշուել, համարելով «շռայլութիւն»։ Ոչ մի կոզակ չի յատկացուում լրագրի, գրքի, նամակի. ոչ մի զուարճութիւն՝ թատրոն, սինեմատոգրաֆ, զրօսանք, թէյարան, կաֆեատուն։ Բացարձակ հրաժարուում ամեն տեսակ ծախսերից, որոնք չեն մտած վերև յիշած ելքերի մէջ՝ հիւր ընդունել, մէկին մի ընծայ տալ, հեռագրով իր մասնակցութիւնը արտայայտել, իրբև քաղաքացի համազգային ուրախութիւնների և թշուառութիւնների ժամանակ։ Ինքն քսան ինքեան այս բոլորից յետոյ հասկանալի պիտի լինի, որ ուսուցիչը ծխող չպիտի լինի, չպիտի հիւանդանայ, տատը, աչքը և այլն չպիտի ցաւի։ Ի վերջոյ նա չպիտի զուրս գայ իր պաշտամունքարանից հանապարհածախս չունենալու պատճառով։ Այս բոլորը այն դէպքում, երբ ուսուցիչը ամուրի է ու մենակ և բացի իրենից ոչ ոք չունի պահելու։

Իսկ հիմա երևակայեցէք, որ նա ծնողներ ունի կամ փոքր քոյր ու եղբայր և դժուարութիւն է ունեցել մի կարգացած վէպի հիման վրայ սիրահարուել, ուրեմն ունի նաև կին և երեխաներ, կինն էլ վարժուհի չէ. այս դէպքում ինչպէս պիտի նա ապրի... Ես հրաժարուում եմ ծանրանալ այս սոսկալի դրութեան վրայ։

Ահա այսպիսի պայմաններում ուսուցիչը պիտի գնայ, գործի, տարին լրացնի, իսկ հոգաբարձութիւնը տարուայ վերջը մի ժամբաման հաշիւ կը տայ պահնած բազմութեան առաջ տարեկան հանդէսի ժամանակ, թէ «Զնայելով արտաքին բիւրաւոր խոչընդոտներին, այնուամենայնիւ նորընտիր հոգաբարձութիւնը ոչ մի ջանք չխնայեց դպրոցը իր կոչման բարձրութեան վրայ պահելու և ներկայ տարուի պատերազմին ևս հնարաւորութիւն տուեց իր խնամքին յանձնուած դպրոցը աւելի մաքելի դարձնելու տարին լայն խաւերի համար և հարիւրաւոր երեխաներ ազատելու փողոցի սարսափելի մթնոլորտից։ Հոգաբարձութիւնս ամեն կերպ կաշխատի պատերազմն հասարակութեան օժանդակութեամբ առաջիկայ տարում ևս անշեղ ընթանալ իր գծած ճանապարհով»... Այստեղ որոնդոստ ծափահարութիւններ են լսուում հասարակութեան կողմից հոգաբարձուների հասցէին, որոնք երկիցս և երիցս քրտնաջան գլուխները խոնարհեցնում են գնահատող հասարակութեան առաջ։ Իսկ նա, բուն գործիչը... Նա շշմում է, երբ լսում է հոգաբարձուի բերանից «անշեղ ընթանալ իր գծած ճանապարհով». այդ նշանակում է ոչ մի յաւելում դասագրի մէջ նաև ապագայում...

Ուսուցչութեան տատապանքներին վերջ դնելու համար երկու միջոց կայ. կամ պէտք է հոգաբարձութիւնը ինքը հոգայ ուսուցչի բոլոր կարիքները իմ յիշատակած կէտերի սահմաններում, լինի նա ամուրի թէ պսակած կամ թէ չէ՝ ապագայ բազմաթիւ հայ ուսուցչական ընտանիքների կենաքը գժոխային կերպարանք ստանալուց փրկելու համար՝ պէտք է ընդհանուր կարգադրութիւն հրատարակել, որ միայն ամուրիները կարող են ուսուցչութիւն անել, նախապէս ենթարկուելով—մեղմ Աստուծոյ, մեղմ Աստուծոյ — աւետարանական հրահանգութեան «և են ներքինիք, որք զանձինս իւրեանց արարին ներքինիս» վասն զպրոցաց ազգիս հայոց։

Հազարից մէկը

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՌԱՏՆԻԿՆԵՐԻ ԶԻՆԱԿՈՉԻ ՇՈՒՐՋԸ

Ռատնիկների զինակոչի յայտարարութիւնը Թիֆլիսի պատերին կը փակցուի չորեքշաբթի, ամսոյ 10-ին, որտեղ նշանակուած կը լինի թէ ո՞ր թուականներին ազատուած ռատնիկներն են զէնքի կանչուում ամսոյ 15-ին և թէ ո՞րտեղ պիտի ներկայանան զինուորագրուելու։

◆ «Зак. Рѣчь» թերթի խմբագիրը բողոքել է զինուորագրուելիներին ժամանակամիջոց տուող Թիֆլիսի կոմիտէին, իր աշխատակից Գ. Փալաւանդովին ժամանակամիջոց չտալու համար։ Կոմիտէն որոշել է առայժմ նրան տալ 3 ամիս ժամանակամիջոց և որոշել է այդ բողոքը ներկայացնել կենտրոնական կոմիտէին։

◆ Սինոդի ուսումնական խորհուրդը յայտնել է թեմական ուսումնական խորհուրդներին, որ զինուորական մինիստրութիւնը ժամանակամիջոց է տուել եկեղեցական-ծխական դպրոցների ուսուցիչներից 1896—1893 թ. թ. I-ին կարգի ռատնիկներին և 1905—1893 թ. թ. II-րդ կարգի ռատնիկներին, պայմանով, որ նրանց ծառայութեան մէջ լինելու համար պէտք է ներկայացնել վկայագրեր։

◆ I և II կարգի ռատնիկների զօրակոչի առիթով Բագուի զինուորական պետի դիւանատունն առ այժմ ոչ մի ցուցմունք չէ ստացել զօրակոչի կարգի մասին։ Կան միայն ընդհանուր ցուցմունքներ։ Զօրահաւաքը մասնակի կատարելու մասին Բագուի կոմենդանի պաշտօնակատարի ասելով, զօրահաւաքը միաժամանակ չի կատարուի տուեալ ամբողջ նահանգում, այլ զաւառ-զաւառ և ոչ էլ բոլոր տարիների մարտիկներին կը տանեն, այլ որոշ հասակի։ Այս կարգն անհրաժեշտ է, որպէսզի զինուորական տաճարները շատ չծանրաբեռնուեն մէկէն և գործը կանոնաւոր տարուի։ Սակայն, նրա կարծիքով, զօրահաւաքն անընդհատ կը շարունակուի և իր տևի 2-ից մինչև 2 և կէս ամիս։

◆ Թերթերը հաղորդում են, որ գլխաւոր կոմիտէն տրամադիր է ազատել բանկերի դիրեկտորներին և բժիշներ վարող ծառայողներին։ Նոյնիսկ Օդեսայի բանկերն և ակցիոներական հիմնարկութիւնները կենտրոնական մարմիններից գրութիւն են ստացել, որ ներկայացնեն զօրակոչին ենթարկուող ծառայողների ցուցակները։

◆ I և II կարգի այն ռատնիկները, որոնք ծանր հիւանդ կը լինին, ազատուում են անմիջապէս ծառայութեան ներկայանալուց զօրահաւաքի դէպքում։ Զօրակոչի յայտարարութեան ժամանակ այդպիսի անձին պարտաւոր են տեղական զինուորական պետին յայտնել, որ իրենք հնարաւորութիւն չունեն ներկայանալ զօրակոչին, և պէտք է ներկայացնեն հարկ եղած վկայական հիւանդութեան մասին։

◆ Նահանգական զինուորական տեսանը մեզ ազդարարելու համար ուղարկել է հետևեալը. «1916 թ. օգոստոսի 20-ի Բարձրագոյն հաստատութեամբ զինուորական խորհուրդը որոշել է՝ նորակոչներին և ռատնիկներին, որոնք զէնքի են կանչուում 1916 թ. օգոստոսից՝ սեփական զինուորական հագուստով ներկայացողներին օրական տալ գլխարկին՝ կէս կ., շինելին՝ 1 կ., վերնաշապկին՝ 2 կ., անդրավարտիկին՝ 1 կ.—իսկ նոյն թուի օգոստոսի 30-ի Բարձրագոյն հաստատութեամբ զինուորական խորհուրդը որոշել է՝ սեփական զգեստ կրող զինուորացուներին հագուստի համար տալ. շինելին՝ 7 ռուբլի 94 կոպէկ, մահուդէ վերնաշապկին 5 ռ. 99 կ., մահուդէ անդրավարտիկին՝ 2 ռ. 84 կ., կաշէ գոտին՝ 31 կ. և փափախին՝ 1 ռ. 93 կ.։ 1915 թ. հոկտեմբերի 15-ի Բարձրագոյն հաստատութեամբ զինուորական խորհուրդը իրաւունք է տուել նահանգական ինտենդանտ վարչութիւններին, որ զինուորական մասի կառավարիչների հետ համաձայնութեան գալով, անհրաժեշտութեան դէպքում ընդունել զինուորացուների այն հագուստները, որոնք փոխարինել կարող են շինելին՝ տալ մինչև 6 ռ. 6 կ., մահուդէ վերնաշապիկին՝ մինչև 5 ռ. 32 կ. և անդրավարտիկին՝ մինչև 2 ռ. 52 կ.։ Վերոյիշեալ կանոնները Բարձրագոյն հաստատուած է նաև 1916 թ. ապրիլի 24-ին, 1916 թ.-ին զէնքի կանչուող բոլոր կարգի ռատնիկների և նորակոչների վրայ գործադրելու համար։

ԶՕՐԱԿՈՉԻՑ ԱԶԱՏՈՒՈՂՆԵՐԸ

Զօրակոչի կազմակերպիչ կենտրոնական կոմիտէն հետևեալ շրջաբերականն է հրատարակել, որով զինուորագրութիւնից ազատուում են.

1) Դիւղատնտեսական բիւրօների մասնագէտ ինժեներները, ինստրուկտորները, ելէքտրական մեքենաները սարքողները, մեքենավարները, մասնագէտ բանուորները և պետական ծառայութեան մէջ համարուող անձինք։

2) Ռուսական երկաթուղային ընդհանուր վարչութիւնների մէջ ծառայողները։

Կենտրոնական կոմիտէն բացատրում է, որ շաբաթի գործարանների աշխատաւորներին պիտի հաշուել պետական պաշտպանութեան համար ծառայող և պիտի ազատել զինուորական ծառայութիւնից մասնագէտներին միայն։

3) Բոլոր առևտրական ալիւրազաց գործարանները, որոնք ունին արդիւնաբերութեամբ զբաղուելու համար սահմանած հինգ կարգի վկայականներից որևէմէկը։ Այդտեղի ծառայողներից կարող են ազատուել ջրաղացների կառավարիչները, վարպետները և մեխանիքական մասի վարիչները։

4) Լրագրների և նրանց տպարանների ու գրասենեակների ծառայողները։ Այդ հիմնարկութիւնների ծառայողներից ազատուում են—տպարանական ծառայողներից՝ մասնագէտները. գրասենեակի ծառայողներից՝ խոշոր լրագրների բժիշներ վարողները։

Զինուորական գործերի մէջ աշխատող կազմակերպութիւնները. զօրքերի մատակարարութեամբ զբաղուողները ազատուելու համար պիտի դիմեն տեղական կոմիտէներին։

Տեղական կոմիտէները յաճախ մերժում են զանազան բանուորական և արդիւնաբերական հիւղերում ծառայողներին, պատճառաբանելով, որ մեր զանք անփոխարինելի անձինք չենն։ Այսպիսի դէպքերում ոչ թէ պիտի դիմավարուել նրանց անփոխարինելիութեան խնդրով, այլ նրանով, որ դրանց ներկայութիւնը գործի համար որքան կարևոր է։

Կենտրոնական կոմիտին գտնում է որ նման պատճառաբանութիւններով որոշումներ կայացնելը համաձայն չէ օրէնքներին։

Իսկ ինչ վերաբերում է այն հանգամանքին, որ շատ հիմնարկութիւններ՝ եթէ ցանկանում են ազատել իրենց գլխաւոր կամ երկրորդական բժիշներ վարող ծառայողներին, կոմիտէները չպիտի պատճառաբանեն, որ նրանք կարող են մի ծառայողով տանել այս կամ այն գործը։ Ընդհակառակն, արդիւնաբերական գործերում բոլոր բժիշների գործերը պիտի միմեանց հետ խիստ համաձայնեցնելով կանոնաւոր տանել։ Եթէ օրև է գործում, թէկուզ երկրորդական բժշի աշխատողի (օր. վառելիքի վրայ հսկող) կամ ծառայողի (օր. հաշուապահ, կամ թղթակից) գործերը կանոնաւոր չեն տարուում, դա կարող է վատ ազդել ամբողջ ձեռնարկութեան ընդհանուր ընթացքի վրայ։

ԼՐԱՏՈՒ

ԹԻՖԼԻՍ

Արծափից հեռագրում են Բաղաքների Միութեան Գովկ. բժշանժունքի լիազօրին, որ Վան-Իգդիրի ուղղութեան վրայ հիմնուել են 10 անդամուկայան, 2 հիւանդանոց, ապաստարան-որբանոց և ֆելդշերական կայաններ։ Շատապով խնդրուած է Իգդիր ուղարկել ալիւր և ուտեստեղէն։

◆ Բաղաքների Միութեան Եկատերինոդարի հիւղը հեռագրել է Գովկ. բժշանժունքի գլխաւոր լիազօրին, որ Ներիթական միջոցները սպառուած են, հիւանդանոցները լիք հիւանդներով։ Դրութիւնը կրիտիկական է։ Ցանուն գործի փոխադրեցէք դրամ որքան կարող էք։

◆ Փոխսատկանների գործի գլխաւոր լիազօր գին. Թամամշևը, որ պաշտօնական գործերով մեկնել էր Թիւրքիայի մոր զրաւած վայրերը և Պարսկաստան, վերադարձաւ ամսոյս 5-ին։

◆ Ֆրանսիական գեներալ Գոն, որ գտնուում էր Թիֆլիսում, գնդապետ իշխան Շերբատովի ուղեկցութեամբ ռազմավիրական ճանապարհով մեկնեց Գեորգիա։

◆ Երեկոյ ոտնի պատճառով այսօր ռուսաց լրագիրները լոյս չտեսան։

◆ Վազը երեկոյեան կայանալու է արաժայի փոխատու-խնայողական գանձարանի անդամների ընդհանուր ժողովը, որտեղ պէտք է որոշի և բաժանուի զինակոչին ենթարկուող տրամուային ծառայողներին հասանելիք գումարները։

◆ Տրամուայի վարչութեան հաշուետուութիւնից երևում է, որ յունիս ամսուայ գիշերային երթևեկութիւնից եկամուտ եղել է 10,171 ռ. 47 կ.։

◆ Գազանի ոստիկանութիւնը յայտնել է յուլիսի սկզբներում քաղաքումս եղած անկարգութիւնների ժամանակ կողոպտած 13 արշին վարագոյրի կտոր և 14 արշին քիշմիր դրանել Մարիա Վալեանսկիի մտ. 25 արշին թաւիշ, 20 արշին քիշմիր էլ գտնուած է Ի. Գասպրեանի մտ, որոնք կողոպտուած են եղբ. Միլեանների խանութից։ Ցանցառները ենթարկուում են պատասխանատուութեան։

◆ Այսօր Հալաբարի թատրոնում տիկին Ասպրիկի և դերասան Վրոյրի ժամանակցութեամբ՝ խաղացուելու է Գ. Երիցեանի «Ուշ լինի—նուշ լինի» նոր օպերետան։

◆ Մի խումբ ժամեղոկանները մեկնեցին Ն.-Հանգասպի առն, որ Թոյլատրուի Թիֆլիսում հիմնելու մի սպառողական ընկերութիւն «Օգնութիւն» անունով։

◆ Ոգելից խմիչքներ ծախելու համար նահանգապետը 2,000 ռ. տուգանքի է ենթարկել Գ. Մաժուլովին և 300 ռ. Գ. Եկեղովին։

◆ Օգոստոսի 1-ից մինչև 6-ը հիւանդանոցներն են մտել հետևեալ հայ զինուորականները՝ Վ. Յարութիւնեան, Դ. Շանչեան, Դ. Լալայեան, Լ. Վանցեան, Ռ. Մաժոյանեան, Ա. Զաքարեաշեան, Մ. Միրզոյեան, Ե. Մելիք-Մարտիրոսեան, Ա. Յովհաննիսեան և Ս. Տէր-Իսրայէլեան։

◆ Օգոստոսի 3-ին քաղաքային բարեկներն են մտել հիւանդներ՝ սկարլատինայով—2, դիֆտերիտով—1, ծաղիկով—1, բծաւոր տիֆով—1, խառն—1. առողջացել են՝ սկարլատինայով—1, դիֆտերիտով—1, բծաւոր տիֆով—1, որովայնային տիֆով—2, կրկնուող տիֆով—1 և մենինգիտով—2. մեռել են՝ ծաղիկով—1, խոլերայով—1. Ելել են՝ սկարլատինայով—26, դիֆտերիտով—7, ծաղիկով—3, բծաւոր տիֆով—26, որովայնային տիֆով—49, կրկնուող տիֆով—121, գեղինտերիայով—7 և խառն—1։

Իսկ օգոստոսի 4-ին ռանիտարական բիւրօյում հիւանդների մասին տեղեկութիւն չկար։

ԿՈՎԿԱՍ

Բագուի քաղաքագլուխը մի շրջաբերականով դիմել է քաղաքային հիմնարկութիւններին, որ քաղաքային գործերի մէջ նոր ծառայողներ ընդունելուց առաջ տեղեկանալ նրանց զինուորական ծառայութեան մասին և առանց քաղաքային ինքնավարութեան գիտութեան զինուորական պարտականութեան ենթակայ անձանց չընդունել որևէ պաշտօնում։

◆ Պետերբուրգում և Կիսլովոդսկում հանքային ջրերի ընկ. վարչութիւնը հիմնել է արևի աւազաններ (солнечно-воздушная ванна), որից օգուտները պէտք է բժիշկներից զեղատոմս ունենան։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԳԼԻԱՅԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲԱՂԱԲԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ՑԵՏՈՑ

Ակնիրը մօտ անցեալներում հիմնել է մի յատուկ կոմիտէ՝ քննելու համար Անգլիայի պատերազմից յետոյ ունենալիք առևտրի և արդիւնաբերութեան խնդիրը։ Կոմիտէի քննութեան են դրուած հետևեալ չորս խնդիրները.

1) Արդիւնաբերութեան ո՞ր հիւղերը առանձին կարևորութիւն են ներկայացնում ազգայ ազգի համար, և ինչ քայլերի պէտք է ձեռնարկել՝ նրանց պաշտպանութեան կամ ստեղծագործութեան համար։

2) Ինչ քայլերի պէտք է ձեռնարկել՝ յետ վերցնելու համար պատերազմի ընթացքում կորցրած ներքին և արտաքին շուկաները և Անգլիայի համար ձեռք բերելու վճռական նոր շուկաներ։

3) Մինչև ո՞ր աստիճան և ո՞ր միջոցների օգնութեամբ հնարաւոր է զարգացնել կայսրութեան միջոցները։

4) Մինչև ո՞ր աստիճան և ինչպիսի միջոցների օգնութեամբ հնարաւոր է պաշտպանել օտարների վերանկողութեանը ենթարկելուց այն մատակարարման ազդիւրները, որոնք գտնուում են կայսրութեան սահմաններում։

Կոմիտէի գլուխ է անցած լորդ Բալֆուր Բէլլէյը։ Կոմիտէի անդամներից ամենայայտնիներն են—Արտուր Բալֆուր, ծովային մինիստր, պարլամենտի անդամներ՝ պրոֆ. Գիլինս, Գլինդուրս, Մոնդ և ուրիշները։

Անգլիական կառավարութիւնը առաջարկել է կոմիտէի աշխատանքներին մասնակցել նաև իր բոլոր գաղութներին։

Գաղութը պատրաստակամութիւն է յայտնել մասնակցութիւն ունենալու կոմիտէի աշխատանքներին։

«Nation»-ը այդ կոմիտէն կազմելու մէջ նկատում է կեանքի մէջ գաղնակիցների Պարիզեան կոնֆերանսի բանաձևերը անցկացնելու առաջին քայլը։ Հանգէսը սակայն, մեծ գոհունակութեամբ նկատում է, որ կոմիտէի այն խնդիրները, որոնք ընդգծած են պրեմիէր-մինիստրի կողմից վերև առաջ բերուած չորս կէտերում, արդէն մեծ չափով այն շրջանի խնդիրներից են, որոնք մտած են Պարիզի բանաձևերի մէջ։ Ինչ վերաբերում է կոմիտէի կազմին, «Nation»-ի կարծիքով, նրանում կայ մի անոնան մեծամասնութիւն, որ պաշտպանում է ազգային անտեսութիւնը հովանաւորող քաղաքականութեան մի քանի միջոցները։

digitised by A.R.A.R.@

ԳԻՏՈՒԹ. ԵՒ ԱՐԻԵՍ

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

«ՀՍԼԻ և ԳԵՍԱՄ», «գեղեցիկ 4 գործ. 6 գաղափարով, Հեղինակութիւն Ուլեիր-բէկի Հայերէնէն՝ Քոչը Զ. Հայրապետեանի.

Ուրբաթ, յուլիսի 29 ին, Մայիլեանների Թատրոնում հայ բեմի գերասանները մասնակցութեամբ Քուրբ բեմի յայտնի գերասաններ՝ Սարգիս և Աղդամսկու, ներկայացրին այս «գեղեցիկ» առաջին անգամ Բագուում, որի բովանդակութիւնը մօտաւորապէս հետեւեալն է.

Սպահանի արքայի որդի Գեսամը սիրահարւում է հայ քահանայի աղջիկ Ասլու վրայ։ Սէրը փոխադարձ է լինում։ Թագաւորը առաջարկում է քահանային նրան իր որդուն կնութեան տալ։ Քահանան ի նկատի ունենալով իրենց մէջն գոյութիւն ունեցող կրօնական տարբերութիւնը, չի համաձայնւում։ բայց վերջը Թագաւորի ըստ պատնէշի առաջ տեղի տալով, ժամանակ է խնդրում պատրաստութեան համար։ Թագաւորը 5 ամիս ժամանակ է տալիս։ Հարսանիքին ցէր Ճացած, նա տեղեկանում է, որ քահանան իրեն խաբել և փախել է քաղաքից։ Գեսամը սիրահարած չարունակում է նրան հետեւել։ Երկար թափառելուց յետոյ, նրան յաջողւում է գտնել Ասլուն Հալէպ քաղաքում, որտեղ և տեղի փաշայի օգնութեամբ ձեռք է բերում իր սիրածին։ Քահանան էլի հաժանչ չի լինում և անիծում է նրանց։ Գեսամը Ասլուն վերջապէս ձեռք բերած, անհուն երջանկութիւնից խելագարւում է։

Վերջերս մեզնում արդէն Թատրոնը ոչող կերպով շահագործելու մի իւրայատուկ միջոց է գտնել։ Այդ նպատակին ձեռնամուխ եղող մի խումբ «գերասաններ» և «երաժիշտ-կոմպոզիտորներ» «օպերա-օպերեաներ» Քիեւով են դրաւում։

Մեր այդ «կոմպոզիտորները», ինչպէս երեւում է, օպերա տեսով հասկանում են մի քանի առղ այս ու այն երգից վերցրած կտորները բերել, միացնել մի, թէկուզ այլանդակ պիէսի հետ, և սազանդար-երաժիշտների օգնութեամբ բեմ հանել։

Ի հարկէ, մեր նպատակը չէ այստեղ խօսել օպերայի և նրա կազմութեան մասին, որովհետեւ այդ՝ վատից բացի՝ լաւ կերպով չգիտի ազգի մեր «կոմպոզիտորների» վրայ։ Առակն ասում է, լաւ է ազէա լինել, քան թեբուս։

Այս «օպերայի» երեան գալը մեր կեանքում մի անգամայն թերութեան և այլ պակասների արդիւնք համարելով, չենք ուզում ըստ էութեան երկար կանգ առնել նրա պակասութիւնների վրայ, քանի որ, մեր կարծիքով, նա անունից բացի ոչնչով նման չի իսկական օպերայի։ Սա գործի սկիզբն է, որը, յոյս ունենք, չուտով տեղի պիտի տայ նոր, առողջ գործերի առաջ։ «Չէք չարիք, առանց բարեաց»։

Բաւական ենք համարում յիշել, որ այդ «օպերան» ամբողջովին ազգաս մտաւորներից կազմած մի միագոյն (մենատն) հարթութիւն է, այնպէս որ, առաջին գործողութեան ժամանակ ասացած ապաւորութիւնը չարունակութեան մէջ երբէք էլ չի փոխարինւում նորերով։ Եղբայրական երգերը բազմիցս կրկնւող հատ ու կտոր բաներից կազմած անկեանք, անդգացմունք բաներ են։ Երաժշտութիւնը անհամ և անդ անդ էլ անասնելի կերպով ձանձրալի է։ Գարերը—իմա բալետը—բոլորովին ուեւրդ և կեղծ կարկատան է «օպերային»։

Այժմ մի քանի խօսք «օպերայի» կատարման մասին։

Ասաղը ընդհանուր առմամբ շատ թոյլ էր։ Ասլի և Գեսամի դերակատարողներից բացի, միւսներին մենք երբէք խորհուրդ չէինք տալ թէկուզ տյղդիսի «օպերաներում», երեան գալ։ Այդ պարոնները եթէ իրենց չեն խնայում, գոնէ մեզ խնայեն։ Երգեցիկ խումբը չէր երգում, հղհղում էր, հարկաւոր է գոնէ ձայնաչափ գործածել։ Սազանդար-երգիչները՝ երբեմն ըմբռնութեան նշաններ էր ցոյց տալիս զեկավարի նկատմամբ, իսկ յաճախ գտնւում էրգիչ-երգիչների հետ։

Արդարութեան դէմ մեղանչած չլինելու համար, պէտք է ասենք, որ Թուրք դերասանների երգածներից նրանք, որոնք իսկական «Ասլի-Գեսամի» երգերն են համարւում, լաւ էին և տպաւորիչ։ բայց էլի պէտք է ուելացնենք ցաւօք սրտի, որ նրանց պակասում էր լուրջ, մտածուած խաղ և զգացմունքի ուժեղ թափ։

Թատրոնը ծայրէ ծայր լիքն էր։

«Օպերան» շատ հեռու էր իր մասին ասուած ռեկլամից...

Խ. Եզանեան

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

„Рус. Вѣд."-ն հաղորդում է, որ օգոստոսի 13-ին Վէյմարում տեղի է ունենալու գերմանական սոցիալիստական փորձառանութեան խորհրդաժողով Հայաստանի գրաւման (?) խնդրի վերաբերմամբ։

— Բուխարեստից հաղորդում են, որ Գալսի բերդապահ զօրքն ամբողջովին բաղկացած է գերմանացիներից և աւստրիացիներից։ Թիւրքերը զինուորներ թողնուած են միայն ռազմական ծառայութիւն կատարելու համար։ Բոսֆորում մեծ կենդանութիւն է նկատւում։ Հին թնդանօթները փոխարինւում են նորերով։

— Բոլգարիայում սաստիկ ընկել է գերմանական և մանաւանդ աւստրիական փողերի կուրսը։

— Բոլգարական թերթերը հաղորդում են, որ Գերմանիայի սահմանները մտնելու և այնտեղից դուրս գալու նոր կանոնները վերաբերւում են նաև Բոլգարիային։

— Իտալիան շտաբի հաշուով իտալական ճակատում աւստրիացիները, դէպի գալիցիական ճակատը խոշոր ոյժեր փոխադրելուց յետոյ, ներկայումս ունին 400,000 զինուոր և 2,000 թնդանօթ, որոնց մեծ մասը խոշոր է։ Իրենց յարձակողական գործողութիւնների սկզբում աւստրիացիները իտալական ճակատում հաւաքել էին գրեթէ 800-հազարանոց մի բանակ և 10,000 թնդանօթ։

— «Matin»-ը ռուսների և իտալացիների վերջին աջողութիւնների մասին գրում է, որ դաշնակիցները յարձակման սկզբից ի վեր գրաւել են՝ ռուսները—30,000 քառ. կիլ. տարածութիւն, ֆրանսիացիները—137 քառ. կիլ. և իտալացիները—296 քառ. կիլ.։ Այս թիւերի մէջ չի մտնում ռուսների Հայաստանում գրաւած տարածութիւնը։

— Բերնից հեռագրում են, որ գերմանական սոցիալիստների ձախ թեւը մի մանիֆեստ է բաց թողել «Մովային բլէֆ» վերնագրով և ընդարձակօրէն տարածում է բանւորների մէջ։ Մանիֆեստի մէջ ասւում է, թ միջի այլոց, հետեւեալը. «Մեր վարչապետները յայտարարեցին մեզ, որ գերմանական նաւատորմիղը ջարդել է անգլիացիներին Իւտլանդեան ճակատամարտում։ Բայց ինչու անգլիական ջարդուած նաւատորմիղը կարողանում է առաջ այս պաշարած պահել Գերմանիային։ Ինչու մենք, եթէ յաղթել ենք, չենք ոտքակոխում անգլիական ծովեզերքը։ Ինչու Գերմանիան դեռեսս չի հանում բրիտանական ափերում, եթէ Ա. դիւայի նաւատորմիղն այժմ կորցրել է իր տիրապետութիւնը ծովի վրայ։ Պատասխանը պարզ է.—որովհետեւ գերմանական նաւատորմիղը բնաւ չի տարել այն յաղթանակը, որի մասին մեզ յայտարարեցին։ Գերմանական նաւատորմիղի յաղթութեան մասին եղած հաղորդագրութիւնը այն բլէֆներից մէկն է, որոնք ներկայում սիստեմի են վերածւած և որոնց շնորհիւ Գերմանիայի վարիչները ժողովրդի մէջ են պահում գերմանական ժողովրդին և տանում են նրան դէպի նոր աղէտներ»։

Խմբագիր՝

Ս. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւնը նեռնակւած է Թիֆլիսի ժամերով

(Սահմանւած մայիսի 1-ից)

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ՄԵԿՆՈՒՄ Է

Բագու № 6 արագ	11 ժ. 13 ր. առ.
» № 8 » լրաց.	3 ժ. 54 ր. ցեր.
» № 4 պոստաբեռ	9 ժ. 28 ր. երեկ.
Բաքուում № 3 »	11 ժ. 03 ր. առ.
» № 9 մարդատար	10 ժ. 23 ր. երեկ.
Երեւան և Զուլֆա № 4 պոստաբեռ	11 ժ. 13 ր. երեկ.
Մարիամիլ, զինուորական № 216/631 մարդատար	9 ժ. 48 ր. երեկ.

ԹԻՖԼԻՍ Է ՀԱՍՆՈՒՄ

Բագուից № 3 պոստաբեռ	10 ժ. 08 ր. առ.
» № 7 արագ լրաց.	4 ժ. 12 ր. ցեր.
» № 5 »	8 ժ. 48 ր. երեկ.
Բաքուից № 3 մարդատար	9 ժ. 52 ր. առ.
» № 4 պոստաբեռ	8 ժ. 48 ր. երեկ.
Երեւանից և Զուլֆայից № 3 պոստաբեռ	8 ժ. 10 ր. առ.
Մարիամիլից, զինուորական № 648/299 մարդատար	5 ժ. 13 ր. երեկ.

Ամառանոցային գնացքներ

ԹԻՖԼԻՍԻՑ մեկնում է Բաքում № 19, ամեն օր 3 ժ. 19 ր. ցեր., Բաքում է հասնում 8 ժ. 57 ր. երեկ.

Բաքում է մեկնում № 17, 8 ժ. 27 ր. առաւ. եղ է հասնում 2 ժ. 06 ր. ցեր.

ԹԻՖԼԻՍ է հասնում № 20 ամեն օր, 7 ժ. 43 րոպ. առ. և № 18, 10 ժ. 12 ր. երեկ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՓՆՏՐԻՈՒՄ Է

Աբբերդի Եուլգեղցի Գերոր Թորոսեան, 23 տարեկան, որ մօտ 3 շաբաթ առաջ մեկնած է Թիֆլիսէն, Նրա տեղը գիտցողները թող հաճին յայտնել Նիկոլայեւսկի, № 25—կարապետ Տէր-Կարապետեանին, իր անւամբ եկած դրամը ստանալու համար։ 1068 1—1

ԳՈՐԾԱԿԱԼ-ԱՇԽԱՏԱԿԻՑ

«ՕԿՐԱՆԻԱ» Թերթի՝ ընդունում է թերթի բաժանորդագրութիւն, յայտարարութեան պատուէրներ և տալիս է աշխատանքի և դրամագլխի գործադրութեան մասին տեղեկութիւններ. հասցէն՝ Թիֆլիս, Кипіановская 20, Г. Ф. Пашева, անձամբ երեկ. ժ. 3-ից մինչև 10-ը։ Այստեղ ընդունւում են նաև պատուէրներ կանոնիերիական պարագաների։ 1081 3—2

ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ ԿԵՂԵՒԻՐՆԵՐԻՑ

ԳՐՈՎԻԶՈՐ

Գ. Փ. ԻՒՐԳԵՆՍԻ

ԲՈՐՆՕ-ՏԻՄՈԼԵԱՆ ՍԱՊՈՆ

Գրասենեակ, սրճարանի, պէպէնների, ուղղի ներկի, պրուկների և զեղին խալերի դէմ.

ՏՈՒԱԼԷՏԱՑԻՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ՍԱՊՈՆ ԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԻ

Վաճառւում է ամեն տեղ.

986 24—12

Տպագրեց՝ Г. Ф. Юргенсъ, Москва.

ՌԱՆԻՈՐՆԵՐ

պահանջւում են ՀՈՂԻ և ԳԱՐԻ աշխատանքների համար բանւորներ ծովափնեայ երկաթուղու գծի շինութիւնն վրայ։ Դիմել ցերեկ. 10—12 ժամը և երեկ. 6 ից մինչև 7 ժամը ինժեներ Ռ. Մարտիրոսեանցին, Մագասովսկի փող. № 7, Ալէքսանդրեան այգու դիմաց։

1088 5—3

ԼՈՒՍԱԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ՆԵԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՆԹԱԿԱ

ՌՈՍՈՒՄՆԱՐԱՆ ԵՒ ՊԱՆՍԻՈՆ

Է. Կ. ՏԷՐ-ԴԱՒԹԵԱՆՑԻ, ուսուցիչ Թիֆլիսի Երկրորդ Առեւտրական Ուրդասարանեան դպրոցի.

Ցաւուկ պատրաստում է լուսաւորութեան նախարարութեան ենթարկւած բոլոր միջնակարգ արական և իգական դպրոցների ստորին դասարանների ընդունելութեան համար աշակերտ-աշակերտուհիներին։

Հասցէն—Թիֆլիս, Նիկոլայեւսկի փող., № 36, սեփական. տուն։

Тифлисъ. Николаевская улица. соб. домъ, 36. 1052 100—6

Վաճառւում են Ներսես. դպրոցի աշխատասիրութիւնները

Ց. ԷԼԻԲԷԿԵԱՆԻ

1) ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԴԱՍԱԳԻՐՔ, I մ., Դ. դասընթաց, պատկերազարդ քարտէզներով գ. 40 կ.

Նախկին քարտէզներին աւելացրած է Ասիայի զուտաստիպ քարտէզը։

2) ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԱՏԼԱՍ (կիսագնդեր, Եւրոպա, Ասիա, Աֆրիկա, Աւստրալիա, Ամերիկա և Եւրոպա)։ Բոլոր քարտէզները բացի Եւրոպայից զուտաստիպ են—գաղափարները նկարուած են կանաչ, բարձրաւանդակը՝ բաց-դարչինագոյն, լեռները՝ մուգ դարչինագոյն, ծովերը՝ կապոյտ, սահմանները՝ կարմիր, գ. 65 կ.

3) ՀԱՄԻ ԲԱՐՏԷԶՆԵՐ ինքնուրոյն աշխատանքների համար (կիսագնդեր, Եւրոպա, Ասիա, Աֆրիկա, Եւրոպա, Ամերիկա, Աւստրալիա) իւրաքանչիւրի գ. 5 կ.։

Հեղինակին դասագրքի և տետրակի համար դիմողները կը ստանան 15 տոկոս զեղչ։ Դիմել Թիֆլիս, «Դիր», «Գուտենբերգ» գրախանութներին կամ հեղինակին՝ Ներսիսեան դպրոց։ 1053 6—2

Ատուտի եւ Արդիւնաբեր. Մինիստր. հսկողութեան տակ գտնւող

ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Հիմն. Տ. Մ. ՓԻԼՕՅԵԱՆԻ

(Երկու սեռի համար)

Թիֆլիս, Միքայէլեան պր. № 24. Խնդիրների ընդունելութիւնը ամեն օր 10—12 ժ. առ. և 5—7 ժ. երեկ. Զրաղմունքները կը սկսեն սեպտեմբերի 21-ից։

1054 Տեղեկութիւններ տրւում և ուղարկւում են Դրի։ 0—2

Մարիամեան-Յովհաննեան Օրիորդաց Դպրոցի Հոգաբարձութիւնը

ի գիտութիւն հետաքրքրուողների յայտարարում է, որ առաջիկայ ուսումնական տարում, օգոստոսի վերջաւորութիւններից յետոյ, մօտ 15 տեղ կը լինի նորեկների համար Բ. դասարանում, մի քանի տեղ Գ. և Դ. դասարաններում, ուրեմն շատ տեղեր կը լինեն Զ. և Դ. դասարաններում։

Նորեկների ընդունելութեան ժամանակ կընդունեն նաև 25 երկու սեռի անգրագէտ երեխաներ վարժարանում առանձին պայմանով, որի մասին ծնողները կարող են վաղօրօք տեղեկութիւն ստանալ դպրոցիս դիւանում։

Վերջաւորութիւնները և նորեկների քննութիւնները կը սկսին օգոստոսի 25-ից։ Խնդիրների ընդունելութիւնը մինչև օգոստոսի 20-ը. խնդրի հետ պէտք է ներկայացնել ծննդեան և ծագման վկայականները։

1056 1—1 Հոգաբարձութիւն

ՕԳՏԻԵՑԷՔ ՅԱՐՄԱՐ ԱՌԻԹԻՑ ՁԵՌՔ ԲԵՐԵԼՈՒ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒԷՐԶԵԱՆԻ

ՀԻՊՆՈՏԻԶՄԻ ԵՒ ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՄՏՔԻ ՔԱՋԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐԸ

Այս նոր կուրսերը մասնաւորապէս պատրաստուած են այն նպատակով, որ ընթերցողը կարողանայ սովորել Հիպնոտիզմը առանց ուսուցչի, առանց մեծ ծախքերի և առանց միջնորդի սուկ մտքի ոյժով։

Ընթերցողը Հիպնոտիզմին տիրապետելուց յետոյ, կարող է բուժել զանազան տեսակ հիւանդութիւններ, որոնք նշանակւած են 32—երբ. դասում։

Հիպնոտիզմով կարելի է վերացնել վատ սովորութիւններ երեխաների մէջ. գողութիւն, ծուլութիւն, ծխել, մի խօսքով արմատախիլ անել ինչ որ վատ է ներշնչել ինչ որ լաւ է և օգտակար։

Հիպնոտիզմով դուք կարող էք ուղարկել ձեր ենթակային հեռու վայրեր, ուղարկում են ձեր սիրելիները և բարեկամները, որ նրանցից տեղեկութիւն բերի ձեզ։ Հիպնոտիզմով դուք կարող էք, բացի գաղտնիքների մէջ թափանցելուց, առողջացնել և ապրեցուցիչ և ծիծաղ առաջ բերող սէանսներ (տեսարաններ)։ Հիպնոտիզմով դուք կարող էք իմանալ ով էվերցրել ձեր իրերը, կամ ուր էք կորցրել, կամ թաղուած իրերի տեղը։

Արժէքի և ուրիշ բացատրութիւնների համար պիտի դիմել նամակով հետեւեալ հասցէով. Сусанна Шекержанъ, Вельяминовская ул., № 22, Тифлисъ.

1043 20—2

ՄԱԴՐԱՍԱՅԻ ծխական երկդասեան երկսեռ դպրոցի համար հարկաւոր են ուսուցիչներ և ուսուցչուհիներ առնուազը 2—3 տարուայ փորձառութեամբ, շաբաթական 25 դասով և 620 ռուբ. ռոճկով (20 ռ. տրւում է իբրև վարձատրութիւն դրսում աշխատանքների համար)։ Բացի դրանից, մանկավարժ. ժողով. քարտուղարութեան համար տրւելու է 30 ռ., իսկ գրադարանապետութեան համար 20 ռ.։ Դասատուներից 2-ը առանձնապէս հայոց լեզու, 2-ը ռուս. լեզու և 2-ը թուաբանութ., իսկ միւսները Ճացած առարկաները։ Դիմել մինչև օգոստոսի 20-ը աւ.-ուսուցչին՝ Тифлисъ, Большая Ванская. № 19. կամ «Դիր» գրախանութին։ 1069 3—3

«ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԲԻՒՐՕԻ» ԿՈՂՄԻՑ

ՓՆՏՐԻՈՒՄ ԵՆ

Սլաք Թոչ-հիսարցի Եղեկէլ Ղուճուբեան, որ Ռուսանիայից Երեան է եկել և Աբշակ Թէնթիրեանի հետ մեկնել է Ռոստովի կողմերը։ Փնտրողը եղբայրն է—Մելքոնեան։

Թորոսում Նորաչէն գիւղից Յովհաննէս Ցարութիւնեանը փնտրում է իր եղբայրը—Գասատն, և տիկինները՝ Եղիսաբէթ ու Երանիկ Ցարութիւնեանները։

Ո Ր Բ

Մոկս Գիւլենց գիւղից Մարտիրոս Թուխիկեանը փնտրում է իր աղջիկը—Ոսկի կամ Ռ.-կեան 10 տարու, մի աչքը փչացած. Բերկրիի կուին անյայտացել է մօրը վրայ։ Ցայտնողը 20 ռ. պարգև կը ստանայ։ Ցայտնել. Թիֆլիս, Բերուսավսկայա, № 30, «Տեղեկատու Բիւրօ».

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՈՒՆԻՆ

Ֆրանչիսկո Դանիէլեան (ամերիկահայ), Սերոբ Բոզոյեան (Կոթաս.), Սեղրաք Վարդապետեան (Աբարկիր), Մկրտիչ Գէրպէրեան, Գասիկ Գեսարս Դանիէլեան (էջրդումցիներ), Խլդաթ Ա. Շահբազեան (կղզաստցի).

Ստանալու համար դիմել նոյն՝ վերի հասցէին, դրկելով 10 կոպէկանոց նամակադրոշմ։ 1096 1—1

ՎԱՃԱՌՈՒՄ ԵՆ

Թ. Եղմալեանի և Գ. Միքայէլեանի կազմած հայ լեզուի

„Կայծեր" Դասագրքերը. I տարի, 2 հրատարակ. բարեփոխուած 35 կ., II տ.—50 կ., III տ.—60 կ., IV տ.—80 կ.։ I, II և III տարիները նոր են հրատարակուած։ Թուղթն ընտիր է, տպագրութիւնը մաքուր։ Դասագրքերն ունեն բազմաթիւ նկարներ, չարադրական պատկերներ և գրչագիր նիւթեր տարագրութեան համար։ Վաճառւում են բոլոր յայտնի գրավաճառանոցներում. Երեւանում պատնէշը գտնւում է «Культура» ապրանքատ., Бебутовская ул. 7. իսկ Ալէքսանդրապոլում, կապմոյնների մօտ։ Մեզանից դասագրքեր գնող գրագէտներին կը լինի գեղջ. Մեր հասցէն՝ Александрополь. Учителю Кеворку Микаелянъ, Большая Слободская, № 42. 1033 10—4

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ ԵՒ ՎԱՃԱՌՈՒՄ Է

Դ. ԸՆԵՆՈՒՆ

ՌՈՒՍԱՀԱՅԵՐԻ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄԸ XIX ԴԱՐՈՒՄ

(1800—1870)

Հատոր առաջին, էջ IV+412

Գինն է 2 ռ. 50 կոպ.

Գտնւում՝ Բագու, գրավաճառանոց «ПОСРЕДНИКЪ».

Թիֆլիսում վաճառւում «Դիր» և «Գուտենբերգ» գրախանութներում։ 1017 3—2

Լոյս տեսաւ 2-րդ տպագրութեամբ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

ՌՈՒՍ-ՀԱՅԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

Ճոխացրած և վերամշակուած (18,000 բառ, 662 էջ)

Գինն է 1 ռ. 25 կ.։ Վերադիր վճար. 1 ռ. 75 կ.։

Նոյն հեղինակի՝

ՀԱՅ-ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԲԱՌԱՐԱՆ

Գինն է 1 ռ., վերադ. վճար. 1 ռ. 33 կոպ.։

Դիմել՝ Тифлисъ, Ваке, собств. дом. А. И. Тумаповъ. 486 30—21

ՏՂԱՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԱՆՈՒԺՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Գրոֆեսորների, բժիշկների եւ հիւանդների բազմաթիւ փայլուն գովեստներից, տեղի սղութեան պատճառով, տեղ եկեք տալիս միայն յայտնի բժ. Գեսակոն Խորհրդական Վ. Վ. Խուլի կարծիքին, որ պրակտիկայով պարապում է մօտ 50 տարի։

Մ. Գ. Դ-ր. Գլեզի պատրաստած պրեպարատը գործ ածելով երեք հազար տղամարդկանց վրայ, որոնք տառապում էին impotentia հիւանդութեամբ կէս տարուց ուելի, համոզեցի, որ այդ տեսակ գործ ածող միջոցներից

Դր. Գլեզի պրեպարատը

անփոխարինելի է—հակառակ իր ուելի դանդաղ, բայց հիմնական ազդեցութեան։ Ընդունելով թէկուզ ուելի պակաս դոզա—նոյն չափով 2 անգամ օրական, իմ հիւանդները 10 օրւ. ընթացք. իրենք հաստատեցին պրեպարատի հրաշալի ներգործութեան մասին։ Իմ 48 տարուայ պրակտիկայի ընթացքում գործ ածելով ամեն տեսակի excitantia et aphrodisiaca-ներ, նրանց ներգործող ազդեցութիւնը հաստատելով ամեն տեսակի հին ու նոր միջոցներից սկսած վերջացնելով Բրոն-Սեկարի հեղուկի հետ անգամ, պէտք է խոստովանեմ, որ «Դր. Գլեզի պրեպարատը» նրանց մէջ բռնում է առաջին տեղը սեռական բուլութիւնը վերականգնելու վրայ գործած իր հիմնական ազդեցութեամբ։ Երիկամունքների արտադրած ֆոսֆատների վրայ կատարած ամենօրեայ փորձերը ցոյց տուին, որ այդ արտադրութիւնը երբէք չի մեծանում, և ֆոսֆատներն էլ օգտագործւում են օրգանիզմի մկանունքների կողմից։ Այս բանի համար բաւական է Heller-ի կատարած հանրամատչելի և ակնյայտնի փորձը, այն է եռացնելով սպիրտի լամպի վրայ փորձանակի մէջ մէկի մի փոքր քանակութիւն, աւելացնելով վրան սուր կալիումի հատիկներ, կը տեսնենք, որ ֆոսֆատը զատւում է ամպանման դիրքի նման, որի մեծութիւնը ցոյց է տալիս ֆոսֆորային աղերի արտադրութեան չափը։ Այսպիսով ես կազմեցի ինձ համար «Դր. Գլեզի պրեպարատի» կատարեալ գնահատութիւն։

Դոկտոր Գեսակ. Խորհրդ. Վիկենտի Վիկենտիչ Խուլ

Օդեսսա։

Հրատարակութիւն «Լոյս» Ընկ.

Дозв. воен. ценз.

Типографія „МАМУЛЪ", Лорисъ-Меликовская ул. № 22

digitised by A.R.A.R.@